

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Стратегічне управління фінансовим розвитком

ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Банківська справа

А.В. Циброва

Керівник к.е.н., доцент Горбунова А. В.

Рецензент к.е.н., доцент Швець Ю. О.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Банківська справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Цибровій Анні Вячеславівні

1. Тема роботи: «Стратегічне управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»
керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1111-с.
2. Строк подання студентом роботи: 2 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ», монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та зміст розвитку підприємства; визначити роль фінансової стратегії у розвитку підприємства; дослідити методичні підходи щодо оцінки фінансових показників розвитку підприємств; проаналізувати фінансово-господарську діяльність підприємства та оцінити фінансовий розвиток підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»; розробити механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 22 рис., 17 табл. і 27 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	06.09.2019 р.	06.09.2019 р.
3	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	04.10.2019 р.	04.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 05.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	06.09.2019 р. – 03.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	04.10.2019 р. – 07.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	08.11.2019 р. – 21.11.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	22.11.2019 р. – 29.11.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	02.12.2019 р.	виконано

Студент _____ А. В. Циброва
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А. В. Горбунова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ А.В. Линенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 120 с., 22 рис., 17 табл., 6 додатків, 62 джерела.

Об'єктом дослідження є стратегічне управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення стратегічного управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Завдання: 1) визначити сутність та зміст розвитку підприємства; визначити роль фінансової стратегії у розвитку підприємства; 2) дослідити методичні підходи щодо оцінки фінансових показників розвитку підприємств; 3) проаналізувати фінансово-господарську діяльність підприємства; 4) оцінити фінансовий розвиток підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»; 5) розробити механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Методи досліджень: логічного узагальнення, кількісний та якісний аналізи, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення.

Одержані результати та їх новизна: набули подальшого розвитку: механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства.

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо покращення стратегії управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

**ФІНАНСОВИЙ РОЗВИТОК, УПРАВЛІННЯ, ОЦІНКА СТРАТЕГІЯ,
МЕХАНІЗМ, ПІДПРИЄМСТВО**

SUMMARY

Qualifying work: 120 pages, 22 figures, 17 tables, 6 applications, 62 sources.

Object of research is strategic management of financial development of PJSC “Pologivsky SEZ”

The purpose of the qualification work is to substantiate theoretical provisions and to develop practical recommendations for improving the strategic management of financial development of PJSC “Pologivsky SEZ”.

Objectives: 1) to determine the essence and content of the enterprise development; determine the role of financial strategy in the development of the enterprise; 2) explore methodological approaches to assessing financial performance of enterprises; 3) analyze the financial and economic activity of the enterprise; 4) to evaluate the financial development of the enterprise of PJSC “Pologivsky SEZ”; 5) to develop a mechanism for implementing the strategy of financial development management of the enterprise of PJSC “Pologivsky SEZ”.

Research methods: logical generalization, quantitative and qualitative analyzes, deductive, financial and economic and statistical analysis, comparison, summary.

The obtained results and their novelty: have been further developed: the mechanism of implementation of the strategy of managing the financial development of the enterprise.

The recommendations for improving the financial management strategy of PJSC “Pologivsky SEZ” are of practical importance.

FINANCIAL DEVELOPMENT, MANAGEMENT, STRATEGY
EVALUATION, MECHANISM, ENTERPRISE

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Сутність та зміст розвитку підприємства.....	10
1.2 Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства.....	20
1.3 Методичні підходи щодо оцінки фінансових показників розвитку підприємств.....	26
Висновки до 1 розділу	39
2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЕЗ».....	41
2.1 Передумови дослідження управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».....	41
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».....	52
2.3 Оцінка фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».....	66
Висновки до 2 розділу	72
3 УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ.....	74
3.1 Особливості розвитку стратегічного управління підприємств в Україні..	74
3.2 Механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».....	82
Висновки до 3 розділу.....	96
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

У сучасних ринкових умовах діяльності підприємств дедалі актуальнішим стає стратегічне спрямування шляхів його розвитку та забезпечення економічного зростання у довгостроковій перспективі. Сьогодні підприємствам вкрай важливо вчасно й адекватно реагувати на зовнішні чинники ринкового середовища, такі як фінансова криза, коригування податкового законодавства, нестабільна політична ситуація у країні, зміна тарифів щодо експортно-імпортних операцій, різке коливання курсу валют та ін. Висока конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стабільність і рентабельність підприємства може бути забезпечена за рахунок грамотного ведення фінансової політики, що, своєю чергою, передбачає управління активами та пасивами, інвестиціями, витратами, оборотними коштами, прибутком. Взаємопов'язаність таких складників і продукує фінансову стратегію підприємства як підґрунтя в управлінні підприємством загалом. Актуальність розроблення стратегії фінансового розвитку підприємства зумовлена тим, що фінансові ресурси є джерелом формування інших видів ресурсів (матеріальних, трудових, інвестиційних тощо), що може лімітувати масштаби діяльності підприємства.

У зв'язку з цим актуальним питанням виступає ефективне стратегічне управління фінансовим розвитком підприємств та його структурних компонентів.

Розробленням питань, які пов'язані із формулюванням економічної сутності та видів фінансової стратегії підприємства, її завданнями, методами управління, етапами розроблення тощо займається багато науковців-економістів, таких як Ю.В. Бас, Т.В. Бутенко, Ю.А. Бучакчийська, Т.С. Карпова, О.С. Корпан, Л.Ю. Наумова, Г.О. Партин, Р.В. Руда, О.В. Рябенков, Н.С. Танклевська, М.С. Хаванова, І. Химич, О. Щербань та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо покращення стратегії управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»..

Для досягнення мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

- визначити сутність та зміст розвитку підприємства;
- визначити роль фінансової стратегії у розвитку підприємства;
- дослідити методичні підходи щодо оцінки фінансових показників розвитку підприємств;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність підприємства;
- оцінити фінансовий розвиток підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»;
- розробити механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».
- запропонувати напрями покращення стратегічного управління фінансовим розвитком підприємств.

Об'єктом роботи є фінансовий розвиток ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Предметом дослідження є теоретичні і методичні основи стратегічного управління фінансовим розвитком.

Основу теоретико-методичних розробок становлять результати наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних вчених і фундаментальні положення економічної теорії. Під час проведення дослідження застосовувались такі методи: спостереження – за допомогою якого був здійснений моніторинг вітчизняних підприємств; графічно-аналітичний метод – для наочної ілюстрації досліджуваних явищ та процесів за допомогою рисунків та діаграм; економіко-математичні методи – для здійснення оцінки фінансового розвитку та для обчислення рівня фінансових показників підприємства; порівняння – для дослідження особливостей управління фінансовим розвитком; аналіз і синтез – для обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій; узагальнення – за допомогою якого було зроблено загальні висновки.

Інформаційною базою дослідження є фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, фінансова звітність ПрАТ «Пологівський ОЕЗ», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Набули подальшого розвитку: Механізм реалізації стратегії управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо покращення стратегічного управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичній конференції: V Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності» (Запоріжжя, 2019 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці, у тому числі: 1 стаття і 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та зміст розвитку підприємства

Дослідження сутності поняття «розвиток підприємства» доцільно починати з визначення поняття «розвиток». Велика радянська енциклопедія подає трактування поняття «розвитку» як необоротної, спрямованої закономірної зміни матеріальних та ідеальних об'єктів [1, с. 592].

Тільки одночасна наявність цих трьох зазначених властивостей виділяє процеси розвитку серед інших змін:

- оборотність змін характеризує процеси функціонування (циклічне відтворення постійної системи функцій);
- відсутність закономірності характерно для випадкових процесів катастрофічного типу;
- за відсутності спрямованості зміни не можуть нагромаджуватися, і тому процес втрачає характерну для розвитку єдину, внутрішньо взаємозалежну лінію. Внаслідок розвитку виникає новий якісний стан об'єкта, що виступає як зміна його складу або структури (тобто виникнення, трансформація або зникнення його елементів чи зв'язків).

В Академічному тлумачному словнику української мови визначено розвиток як процес, внаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого [3].

На думку О.Л. Гапоненко, А.П. Пакрухіна, розвиток – це рух вперед, формування нових рис, становлення нових структурних характеристик об'єкта, його еволюція, поліпшення, удосконалювання, прогрес, а також ріст і розширення [4, с.11].

Виділяють три основні підходи до розуміння розвитку: через вивчення і виділення властивостей систем, які розвиваються; через формування трактувань цієї дефініції; як порівняльної характеристики об'єкта.

За першим підходом, розвиток є незворотним, спрямованим, закономірним і унікальним процесом змін відкритої системи у просторі та часі. Другого підходу дотримуються такі вчені, які визначають розвиток як процес формування нової відкритої системи, який виражений у якісній зміні складу, структури і способу функціонування системи, що виявляється у кризовій формі та спрямований на досягнення цілей підприємства. Інші вчені розуміють розвиток як унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі, що характеризується постійною зміною цілей його існування шляхом формування нової відкритої системи і переводом його в нову траєкторію розвитку [5, с.108].

Розвиток як загальнонаукову категорію розглядають з трьох сторін: як закон, як принцип та як явище. Розвиток як закон характеризує перехід від одного буття до іншого, причому наступний стан буття буде іншим за попередній за кількісними або якісними характеристиками. Традиційно вважають, що наступний стан буття буде кращим за попередній. Розвиток як явище є протилежним до буття, яке знаходиться в незмінному стані. Розвиток як принцип є іманентною рисою буття, його невід'ємною характеристикою, що також зумовлює можливість подальших змін буття [6, с. 31].

Розвиток для організації розглядають, з одного боку, як такий тип змін, що підвищує ступінь організованості системи, а з іншого – як виділену у складі підприємства систему, в якій об'єднані інноваційні процеси, що ведуть до кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях підприємства, а також контури її управління на основі зворотних зв'язків, у яких розв'язуються задачі стратегічного й тактичного управління у запускаються механізми самоорганізації оперативного управління розвитком. Базуючись на моделі життєвого циклу організації, розвиток підприємства можна трактувати як життєвий цикл, який характеризується часовими етапами і має такі стадії

розвитку організації: народження, дитинство, отрочтво, рання зрілість, розквіт сил, повна зрілість, старіння, оновлення [7, с. 100].

Складовою розвитку є економічний розвиток, який в універсальному словнику-енциклопедії трактується як якісні й структурні зміни в національних економіках як наслідок економічного зростання; чинники, що впливають на економічний розвиток: людський капітал, капітал фінансовий і майновий, природні ресурси, технологія, культура; коли всі чинники виступають у великій кількості, вони здатні стимулювати економічний розвиток, коли їх бракує – можуть бути перепорою для економічного розвитку [8].

Структуру економічного розвитку формує розвиток усіх його елементів: розвиток економічної системи, розвиток галузі, розвиток підприємства, розвиток людського, фінансового та майнового капіталу, розвиток інноваційних та інвестиційних процесів тощо. Кифяк В. узагальнив та систематизував підходи до трактування розвитку підприємства (рис. 1.1).



Рис.1.1 – Підходи до визначення категорії «розвиток підприємств» [9]

Вперше ідея розвитку була сформульована античним філософом Гераклітом. Але спроби створити універсальну теорію розвитку, яка б пояснювала механізм розвитку в кожній окремо взятій галузі знань досі не мають позитивного результату [24].

Погорелов Ю.В. визначає розвиток як загальнонаукову категорію з трьох сторін:

- як закон (перехід від одного буття до іншого);
- як принцип (іманентна риса буття);

- як явище (протилежність буття, яке знаходиться в незмінному стані) [18].

Розвиток характеризується різноманітністю видів. Автором представлена узагальнена на основі обробки літератури класифікація видів розвитку (рис. 1.2).

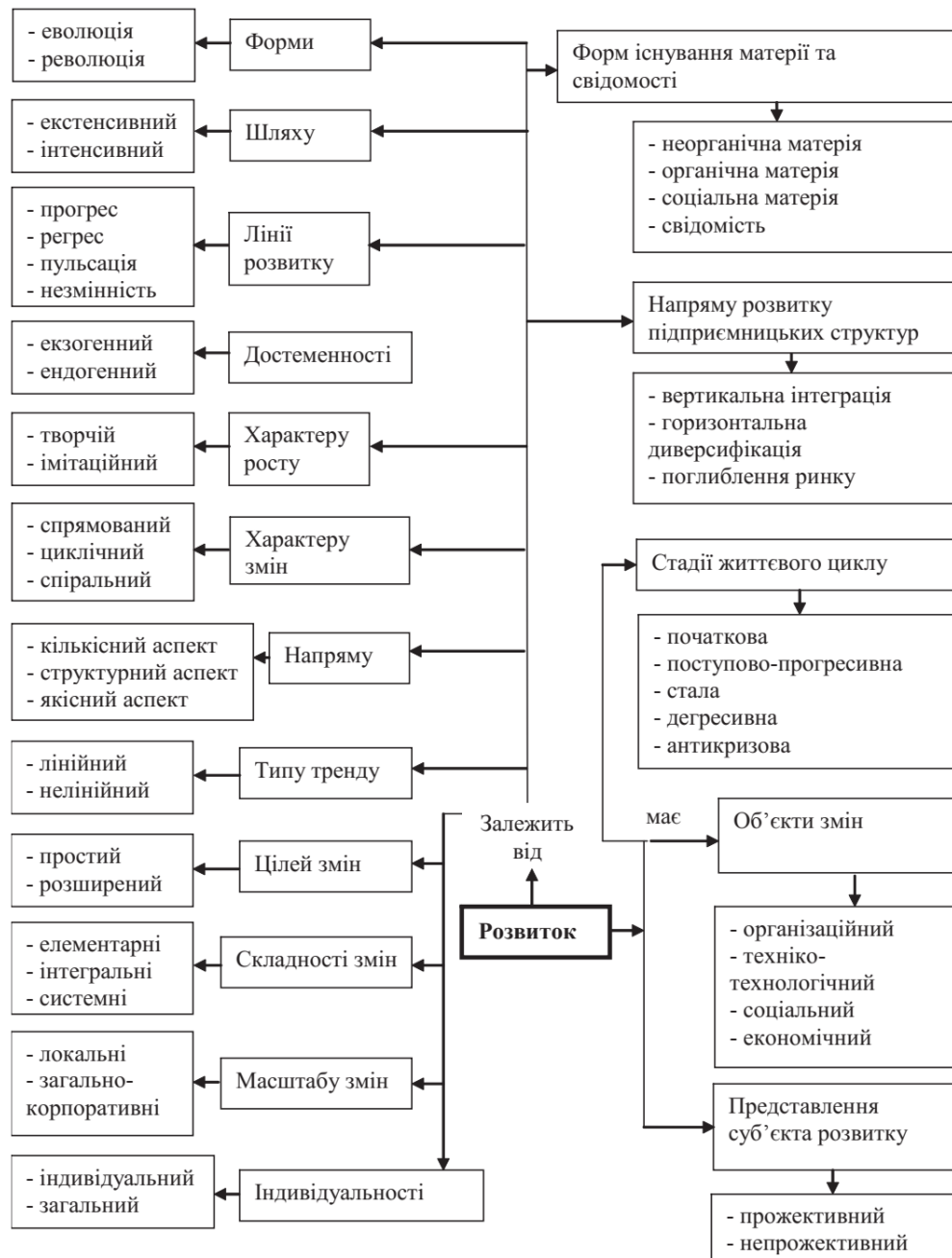


Рис. 1.2 – Класифікація видів розвитку [15]

Вініченко І.І. приходять до висновку, що в науковій літературі увага стосовно розвитку здебільшого акцентується на трьох взаємопов'язаних процесах:

- зміни (розвиток відбувається під впливом реалізації політики певної світоглядної спрямованості);
- зростання (збільшення кількісних параметрів об'єкта);
- поліпшення (розвиток розглядається частіше в соціальному контексті) [5].

Кожний вид розвитку має свою сутність (табл. 1.1). Досить суттєвою характеристикою розвитку є час. Класично вважається, що час має лінійний напрямок і виявляє спрямованість розвитку. Будь-який розвиток здійснюється у реальному часі [32].

Таблиця 1.1 – Сутність видів розвитку

№	Вид розвитку	Сутність розвитку
1	2	3
1	Екстенсивний	Проява або збільшення вже існуючого
	Інтенсивний	Виникнення якісно нових форм
2	Екзогенний	Несучасний, несправжній розвиток, який визначається тільки оточуючим середовищем
	Ендогенний	Справжній розвиток, джерело якого знаходиться всередині об'єкта, що розвивається
3	Індивідуальний	Розвиток якого-небудь об'єкта
	Загальний	Розвиток суспільства, підприємства
4	Прогрес	Розвиток від нижчої якості або сутності до вищої, більш розвинутої, що виражається в процесі переходу від однієї стадії, ступеня, етапу до наступних або трансформації менш досконалої форми у більш досконалу
	Регрес	Процеси деградації, зниження рівня розвитку підприємства
	Пульсація	Відповідає послідовним періодичним коливанням стану підприємства
	Незмінність	Постійність кількісних показників стану
5	Еволюція	Форма розвитку, що полягає в безперервній, поступовій кількісній зміні, яка підготовлює якісну зміну, повільні, поступові, зазвичай приховані від очей зміни, пов'язані з поступовими кількісними змінами об'єкта
	Революція	Докорінна, стрибкоподібна зміна; раптові, різкі стрибкоподібні зміни; якісні зміни в структурі об'єкта

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
---	---	---

6	Вертикальна інтеграція	Розвиток за рахунок збільшення контролю над усім шляхом просування продукції чи послуг до споживача
	Горизонтальна диверсифікація	Розвиток за рахунок освоєння суміжних сегментів ринку
	Поглиблення ринку	Розвиток, що обумовлює надання таких якостей і властивостей (продукції чи менеджменту), за яких споживачі починають купувати у більшій кількості
7	Кількісний аспект	Збільшення масштабів споживання економічних ресурсів
	Структурний аспект	Зміни в складі елементів і їхніх комбінацій
	Якісний аспект	Зрушення в споживчих характеристиках елементів, у їхній індивідуальній і інтегральній корисності
8	Творчий	Здійснюється під впливом інноваційних факторів
	Імітаційний	Здійснюється під впливом інвестиційних факторів
9	Організаційний	Удосконалення системи управління
	Техніко-технологічний	Якісні зміни у технічному оснащенні підприємства
	Соціальний	Якісні зміни соціально-психологічного клімату
	Економічний	Якісні зміни у фінансово-економічній діяльності
10	Векторний	Має вектор розвитку
	Квазіхаотичний	Здійснюється без формалізації вектору розвитку
11	Прожективний	Передбачає зміни об'єкту розвитку зі створенням визначеного попереднього образу змін
	Непрожективний	Передбачає зміни об'єкту розвитку без створення визначеного попереднього образу змін
12	Локальний	Відображає локальні зміни
	Загально-корпоративний	Відображає зміни у всіх сферах діяльності

Примітка: складено автором на основі [23; 41; 15; 18; 22; 13; 33]

Здатність до розвитку – це загальна властивість матерії і свідомості. У результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкту, який полягає у зміні його складу або структури, тобто виникнення, трансформації або зникнення його елементів і зв'язків. Тільки одночасне застосування таких визначених властивостей, як незворотні, спрямовані, закономірні зміни виділяє процес розвитку серед інших змін (рис. 1.3) [10, с. 303, 16, 27, 32].

Розвиток це не просто зміни, тобто не кожна зміна об'єкта є його розвитком. Розвиток – це зміни пов'язані з перетворенням внутрішньої будови об'єкта, в структурі, що представляють собою сукупність взаємопов'язаних елементів, зв'язків і залежностей. Таким чином, у матеріальному і духовному світі, де все перебуває у постійному русі та змінюється, про розвиток можливо

говорити тільки по відношенню до об'єктів з простою або складною системною будовою [8].



Рис. 1.3 – Властивості розвитку [36-39]

Розвиток являє собою системну складову, яка розглядається в якості певних зв'язків сукупності інших складових системи. З іншої сторони, розвиток – це властивість системних об'єктів, що визначає пристосування цієї системи до умов зовнішнього та внутрішнього середовища з метою забезпечення подальшого функціонування системи [30; 21].

Розвиток є важливою характеристикою підприємства. І у практичному аспекті українські науковці вважають представлену вище трактовку досить спрощеною. Досвід підприємств свідчить, що для підприємства не завжди є благом перехід до більш складної організаційної структури. Такий підхід обумовлений тим, що більш складна структура підприємства може бути передумовою втрати контролю над процесами, які здійснюються на підприємстві [30].

Кількісні зміни на підприємстві – це наслідок його якісних функціональних характеристик. Якісні зміни у функціонуванні підприємства неодмінно призводять до кількісних змін показників діяльності підприємства. Таким чином, розвиток підприємства можливо зрозуміти в двох аспектах [29]:

- кількісний вимір, тобто фізичне укрупнення підприємства (наприклад, нові підрозділи напрямки діяльності, розширення ринків збуту);
- якісний вимір, тобто вимір функціональності підприємства (наприклад, змога вести успішну конкурентну боротьбу, ефективне стимулювання попиту на свою продукцію).

За результатами проведеного дослідження щодо сутності розвитку представимо, розроблену автором, узагальнену характеристику розвитку, як наукової категорії (рис. 1.4).

З метою проведення подальшого дослідження стосовно розвитку необхідно представити це поняття у відповідності до підприємства.

Сутність поняття розвитку підприємства знайшла відображення у наукових концепціях багатьох вчених. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. зіставляють розвиток з культурою підприємства. На їх погляд розвиток представляє собою довгострокову програму удосконалення можливостей вирішувати різні проблеми і здібностей до відновлення, особливо шляхом підвищення ефективності управління культурою організації [15].

Богатирьов І.О. визначає розвиток підприємства як сукупність змін різної економічної природи, спрямованості, інтенсивності. Такі зміни об'єктивно відбуваються в соціально-економічних системах під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Як наслідок, такі зміни призводять до переходу підприємства у різноманітні організаційно-економічні стани відносно стійкого характеру [3].

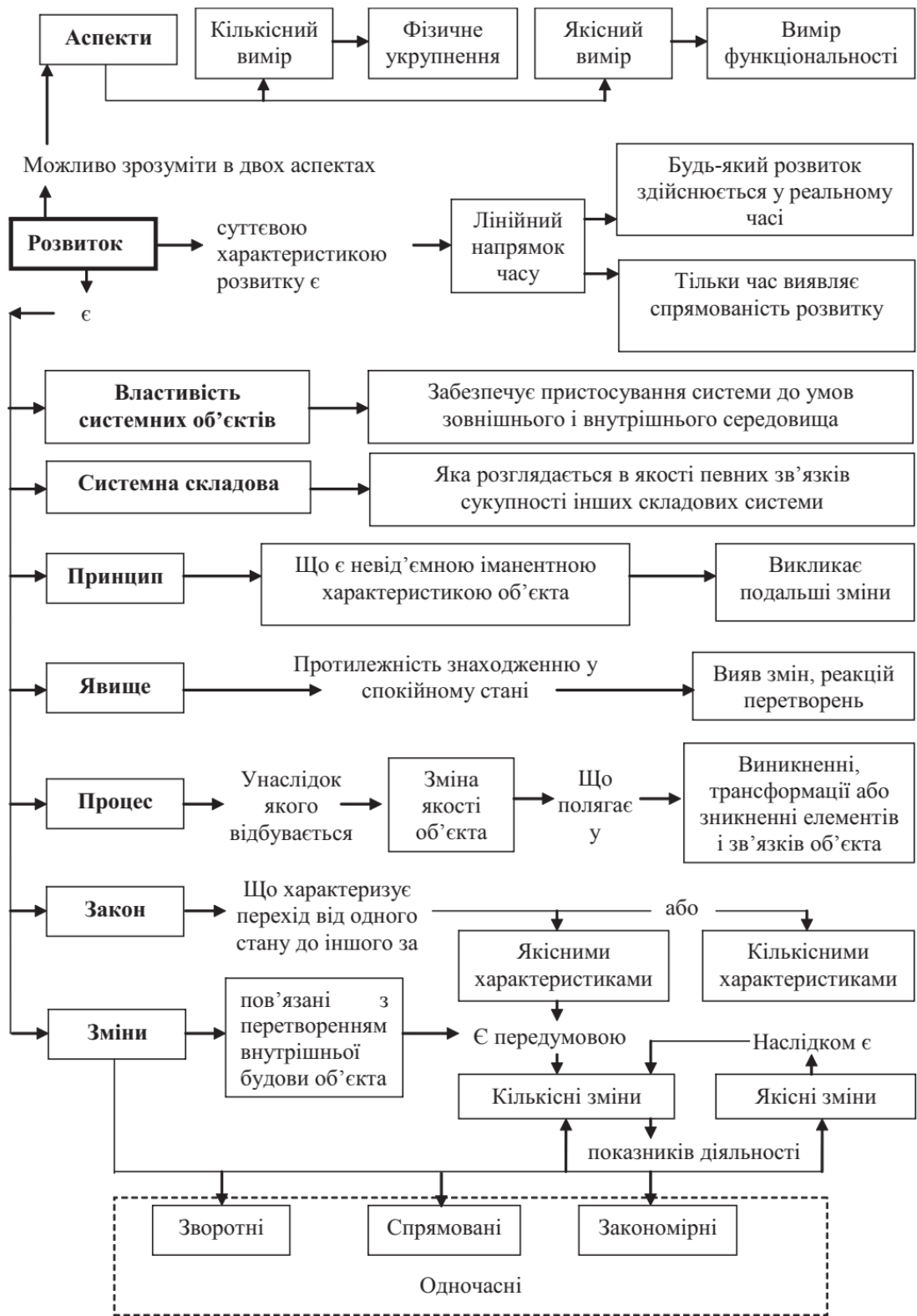


Рис. 1.4 – Узагальнена характеристика розвитку як наукової категорії [23; 41; 15; 18; 22; 13; 33]

Згідно з думкою Погорелова Ю.С., розвиток підприємства – це безупинний процес, який відбувається у відповідності з програмою зміни станів

підприємства, кожен з яких є якісно іншим за попередній. Це дає змогу підприємству як складній системі розкрити та реалізувати нові можливості, властивості, якості та характерні риси, що сприяють здатності підприємства виконувати нові функції, вирішувати нові завдання, що зміцнює його позиціонування в зовнішньому середовищі і підвищує здатність протидіяти його негативним впливам [18 с. 49].

Кошельник В.М. узагальнює думки вчених щодо розвитку підприємства і представляє його визначення як процес, результатом якого є надбання нових кількісних і якісних характеристик економічно-виробничої системи, покращення показників ефективності функціонування і збільшення потенціалу підприємства, який допомагає йому пристосуватися до змін в екзогенному та ендогенному середовищі, що зберігає свою життєздатність.

Серед існуючих видів розвитку для підприємств, на думку Кошельник В.М., домінуючим є економічний розвиток, який забезпечує життєдіяльність підприємства та є основою інших видів розвитку. Економічний розвиток пов'язаний не тільки з проблемами функціонування підприємства, а й відображає еволюцію механізму господарювання, що призводить до зміни системи в цілому [12].

За результатами проведеного дослідження автором визначено системоутворюючі характеристики розвитку підприємства як такі, що:

- досить складні і мають різний ступень невизначеності;
- носять інноваційний характер;
- передбачають структурні зміни у всіх сферах діяльності підприємства;
- ґрунтуються на ресурсних обмеженнях;
- узгоджуються с критеріями розвитку підприємства;
- мають довгострокові та важкозворотні наслідки;
- переводять підприємство з його сучасного стану в бажане чи прогнозоване майбутнє.

1.2 Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства

Фінансова діяльність підприємства у всіх її формах не може зводитися тільки до задоволення фінансових потреб, що визначаються необхідністю управління окремими видами оборотних активів, заміни необоротних активів, що вибувають, або поточного їх приросту у зв'язку із змінами обсягу господарської діяльності. На сучасному етапі все більше число підприємств усвідомлюють необхідність свідомого перспективного управління фінансовою діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямів і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства та мінливих умов зовнішнього фінансового середовища.

Ефективним інструментом перспективного управління фінансовою діяльністю підприємства, підпорядкованого реалізації цілей загального його розвитку в умовах суттєвих змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури фінансового ринку і пов'язаною з цим невизначеністю, виступає фінансова стратегія [1].

На сучасному етапі розвитку економіки науковці та практики у своїх дослідженнях все більше уваги звертають на проблему формування фінансової стратегії підприємств, як складової загальної стратегії. Такий підхід пов'язаний з тим, що фінансова діяльність суб'єктів господарювання вже не може бути звуженою до оперативного управління окремими складовими фінансових ресурсів: джерелами та напрямками їх використання. На це вказують, зокрема, такі учені, як І. Бланк, А. Петрова, Л. Дикань та ін..

Аналіз хронології та змісту наукових публікацій, присвячених проблемі формування фінансової стратегії на підприємствах виробничих галузей, вказує, що вони кореспондують з тенденціями макроекономічних показників в економічному секторі України [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що фінансова стратегія підприємства – це визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства, що включають в себе формування, управління та планування його фінансових ресурсів з метою підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги.

Розробка фінансової стратегії підприємства на сучасному етапі базується на методологічних засадах нової концепції управління – «стратегічного управління», яка активно впроваджується з початку 70-х років в корпораціях США і більшості країн Західної Європи. Концепція стратегічного управління відображає чітке стратегічне позиціонування підприємства (включаючи і фінансову його позицію), представлене в системі принципів і цілей його функціонування, механізмі взаємодії між елементами господарської та організаційної структури і формах їх адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Стратегічне управління виникло на основі розвитку методології стратегічного планування, яке складає його сутнісну основу. На відміну від звичайного довгострокового планування, заснованого на концепції екстраполяції сформованих тенденцій розвитку, стратегічне планування враховувало не тільки ці тенденції, але і систему можливостей і небезпек розвитку підприємства, виникнення надзвичайних ситуацій, здатних змінити сформовані тенденції в майбутньому періоді.

Підприємство як об'єкт стратегічного управління – це відкрита комплексна система, яка інтегрує всі напрями та форми господарської діяльності різних структурних його підрозділів [9].

Тепер розглянемо таку економічну категорію, як «фінансова стратегія підприємства», яка була досліджена науковцями та представлена у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Існуючі підходи з позиції різних авторів щодо визначення категорії «фінансова стратегія підприємства»

Автор	Визначення з позиції автора	Ключове поняття з визначення
Дикань Л. В. [4]	Фінансова стратегія підприємства – стратегія, що спрямована на управління його фінансовими ресурсами	Управління фінансовими ресурсами підприємства
Лукіна Ю. В. [5]	Фінансова стратегія – стратегія, метою якої є підвищення багатства власника підприємства	Підвищення багатства власника підприємства
Станіславчик Е. Н. [6]	Фінансова стратегія – стратегія, метою якої виступає підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	Підвищення вартості підприємства
Чандлер А. Д. [7]	Фінансова стратегія – визначення основних довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства й утримання курсу дій, розподілу ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей	Визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства
Поддєрьогін А. М. [8]	Фінансова стратегія – стратегія, що включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання.	Методи та практика формування та планування фінансових ресурсів підприємства

З урахуванням місця фінансової стратегії у стратегічному наборі підприємства виділяють сутнісні її характеристики (рис. 1.5). Фінансова стратегія охоплює питання теорії і практики формування фінансів, їх планування, вирішує завдання, що забезпечують фінансову стійкість підприємства в ринкових умовах господарювання.



Рис. 1.5 – Сутнісні характеристики фінансової стратегії підприємства

Важливу роль у парадигмі стратегічного управління відіграє також диференціація видів стратегій розвитку підприємства за їх рівнями. В системі цього управління виділяють три основні види стратегій – корпоративну стратегію, функціональні стратегії та стратегії окремих господарських одиниць. Корпоративна стратегія визначає перспективи розвитку підприємства в цілому. Вона спрямована на виконання місії підприємства і найбільш комплексно забезпечує реалізацію головної мети функціонування підприємства – максимізацію добробуту його власників.

Функціональні стратегії підприємства формуються, як правило, за основними видами його діяльності в розрізі найважливіших функціональних підрозділів підприємства. До числа основних стратегій цього рівня відносяться: маркетингова, виробнича, фінансова, персоналу, інноваційна [10]. Стратегії господарських одиниць (бізнес-стратегії) підприємства направлені зазвичай на вирішення двох основних цілей – забезпечення конкурентних переваг конкретного виду бізнесу і підвищення його прибутковості.

Таблиця 1.3 – Взаємозв'язок загальних і фінансових стратегічних цілей підприємства

Загальні стратегічні цілі	Фінансові стратегічні цілі
Збільшення ринкової частки	Зростання доходу
Підвищення якості товару	Зростання дивідендів
Більш низькі витрати в порівнянні з конкурентами	Збільшення доходів на інвестиційний капітал
Розширення асортименту продукції і підвищення їх привабливості	Підвищення кредитного та облігаційного рейтингів
Зміцнення репутації перед споживачами	Зростання потоків готівки
Підвищення рівня (якості) обслуговування	Підвищення курсової вартості акцій
Розширення зони застосування інновацій	Покращення й оптимізація структури та джерел доходів

Необхідність розробки фінансової стратегії зумовлена в першу чергу створенням загальної стратегії підприємства і виявляє її зв'язок та взаємозалежність із загальними стратегічними цілями підприємства. При постановці загальних стратегічних цілей необхідно враховувати їх фінансові складові, але при цьому необхідно враховувати, що фінансові цілі можуть накласти корективи на процес формування загальної стратегії підприємства. З таблиці можна зробити висновок, що фінансові стратегічні цілі формуються на основі поставлених загальних стратегічних цілей підприємства, вони пов'язані один з одним безпосередньо. Виявлення найважливіших сутнісних характеристик фінансової стратегії в світлі сучасної парадигми управління підприємством дозволяє наступним чином сформулювати її зміст: «фінансова стратегія являє собою один з найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрями раз витія його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватної коригування напрямків формування та використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища [10].

Отже, слід відмітити, що розкриття сутності поняття «фінансова стратегія підприємства» має не завжди точне й однобічне пояснення, що пов'язане з різноманітними підходами авторів, їх розумінням базових категорій, точкою зору на економічні процеси, що відбуваються у суспільстві. Формування

фінансової стратегії пов'язане з постановкою цілей і завдань підприємства, підтримкою фінансових взаємозв'язків між підприємством і суб'єктами навколишнього середовища (фінансовим ринком, державними регулюючими органами, спеціалізованими фінансовими інститутами, діловими партнерами і т.д.).

Підприємство досягає своїх стратегічних фінансових цілей, коли зазначені взаємозв'язки відповідають її внутрішнім фінансовим можливостям, а також дозволяють їй залишатися сприйнятливою до зовнішніх соціально-економічних вимог. Розглядаючи поняття і зміст фінансової стратегії підприємства, необхідно підкреслити, що її формують ті ж умови і фактори, які впливають і на загальну стратегію суб'єкта господарювання. Якщо назвати специфічні фактори розвитку фондового, грошового і валютного ринків, то не важко доказати їх визначальну роль у створенні загальної стратегії підприємства, а не тільки її фінансового компоненту.

Успіх фінансової стратегії підприємства гарантується, коли стратегічні цілі відповідають реальним фінансовим можливостям підприємства, коли чітко централізоване фінансове управління, а методи його втілення є гнучкими й адекватними змінам фінансово-економічних параметрів розвитку підприємства. Формування фінансової стратегії підприємства визначається змінами зовнішнього середовища. А це визначає необхідність постійного вивчення проблеми фінансової стратегії, взаємозв'язку її з тактичними рішеннями.

1.3 Методичні підходи щодо оцінки фінансових показників розвитку підприємств

Методичний інструментарій дослідження та оцінки можливостей розвитку підприємства є недостатньо розробленим та дискусійним.

Традиційно вважалося, що свідченням розвитку підприємства є зростання показників його господарсько-фінансової діяльності. Кількісну оцінку можливостей підприємства щодо збільшення обсягів своєї діяльності отримували у процесі планування (розробки системи планів розвитку підприємства). Цій проблемі присвячено багато дослідницьких та навчальних видань, в яких детально описані процедури та методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності підприємства – виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), доходів, видатків, прибутку, матеріально-трудових та фінансових ресурсів, необхідних для їх досягнення.

Фінансові показники розвитку підприємства мають бути такими, щоб усі пов'язані з підприємством економічними відносинами суб'єкти господарювання могли одержати потрібну інформацію для прийняття рішень про економічну доцільність встановлення, припинення чи продовження відносин з підприємством. У кожного з потенційних партнерів підприємства свій власний критерій економічної доцільності.

Разом з тим, у стабільному фінансовому розвитку зацікавлене передусім саме підприємство. З одного боку, стабільний фінансовий розвиток будь-якого підприємства формується в процесі його взаємовідносин з постачальниками, покупцями, акціонерами, банками, іншими юридичними і фізичними особами. З іншого боку, саме від підприємства залежить ступінь його економічної привабливості для всіх суб'єктів господарювання, які обирають серед безлічі підприємств, спроможних задовольнити їх економічний інтерес.

Відтак, кожному підприємству необхідно систематично, детально і в динаміці аналізувати свій фінансовий розвиток за допомогою відповідних коефіцієнтів.

Аналіз фінансового розвитку підприємства з використанням фінансових коефіцієнтів включає сім блоків:

1. Операційний аналіз.
2. Аналіз операційних витрат
3. Аналіз правління активами
4. Аналіз ліквідності
5. Аналіз довгострокової платоспроможності
6. Аналіз прибутковості
7. Аналіз майнового стану підприємства.

Операційний аналіз передбачає розрахунок коефіцієнта росту валових продажів ($k_{РВП}$), коефіцієнта валового доходу ($k_{ВД}$), коефіцієнта операційного прибутку ($k_{ОП}$), коефіцієнта чистого прибутку ($k_{ЧП}$) за формулами:

$$k_{РВП} = \frac{\text{Виручка за звітний рік} - \text{Виручка за попередній період}}{\text{Виручка за попередній період}} \quad (1.1)$$

тобто за даними форми 2 (у формулах - ф.2) слід підставляти такі показники:

$$k_{РВП} = \frac{\text{ст.3(010)ф.2} - \text{ст.4(010)ф.2}}{\text{ст.4(010)ф.2}}$$
$$k_{ВД} = \frac{\text{Валовий прибуток(збиток)}}{\text{Виручка від реалізації}} \quad (1.2)$$

тобто за даними форми 2 слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового років

$$k_{\text{ВД}}^{\text{ЗВ}} = \frac{\text{ст.3(050чи055)}\text{ф.2}}{\text{ст.3(010)}\text{ф.2}}$$

та

$$k_{\text{ВД}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(050чи055)}\text{ф.2}}{\text{ст.4(010)}\text{ф.2}}$$

$$k_{\text{ОП}} = \frac{\text{Прибуток_до_сплати_процентів_та_оподаткування(збиток)}}{\text{Виручка_від_реалізації}} \quad (1.3)$$

тобто за даними форми 2 слід підставляти наступні показники окремо для звітнього, окремо для базового років:

$$k_{\text{ОП}}^{\text{ЗВ}} = \frac{\text{ст.3(170чи175)}\text{ф.2}}{\text{ст.3(010)}\text{ф.2}}$$

чи

$$k_{\text{ОП}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(170чи175)}\text{ф.2}}{\text{ст.4(010)}\text{ф.2}}$$

$$k_{\text{ЧП}} = \frac{\text{Чистий_прибуток(збиток)}}{\text{Виручка_від_реалізації}} \quad (1.4)$$

тобто за даними форми 2 слід підставляти наступні показники окремо для звітнього, окремо для базового років:

$$k_{\text{ЧП}}^{\text{ЗВ}} = \frac{\text{ст.3(220чи225)}\text{ф.2}}{\text{ст.3(010)}\text{ф.2}}$$

чи

$$k_{\text{ЧП}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(220чи225)}\text{ф.2}}{\text{ст.4(010)}\text{ф.2}}$$

Для розширення бухгалтерського запису формул розрахунку фінансових коефіцієнтів, наведемо відповідну схему на прикладі обчислення коефіцієнта чистого прибутку ($k_{\text{ЧП}}$) в звітньому періоді (рис.1.6):

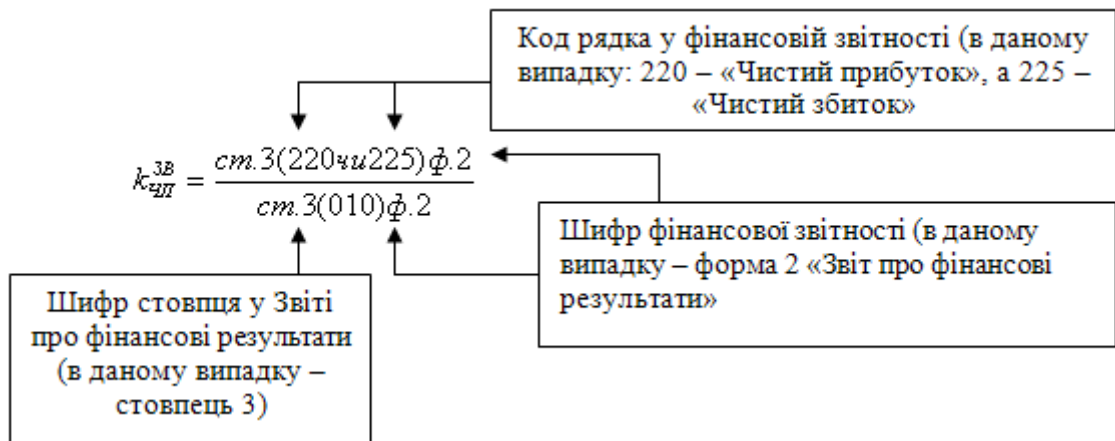


Рис. 1.6 – Схема обчислення коефіцієнта чистого прибутку

Отже, за наведеною схемою формулу слід розшифрувати наступним чином: для визначення числового значення коефіцієнта чистого прибутку ($k_{чп}$) в звітному періоді необхідно цифру, яка знаходиться у стовпці 3 (що вказує на звітний період) рядка 220 – «Чистий прибуток» чи 225 – «Чистий збиток» форми 2 - «Звіту про фінансові результати» розділити на цифру, яка знаходиться у стовпці 3 (що вказує на звітний період) рядка 010 – «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг» форми 2 – «Звіту про фінансові результати». Для консультації факту зростання цього коефіцієнта обчислене значення повинне бути невід'ємним – підприємство має отримувати чистий прибуток (рядок 220) для успішної діяльності.

Аналіз операційних витрат передбачає розрахунок коефіцієнта витрат на 1 грн. реалізованої продукції ($k_{рп}$), коефіцієнта адміністративно-збутових витрат на 1 грн. реалізованої продукції ($k_{аз}$), коефіцієнта фінансових витрат та витрат від участі в капіталі на 1 грн. реалізованої продукції ($k_{фв}$) за формулами (1.5-1.7).

$$k_{рп} = \frac{\text{Собівартість}_\text{реалізованої}_\text{продукції}}{\text{Виручка}_\text{від}_\text{реалізації}} \quad (1.5)$$

тобто за даними форми 2 слід підставити наступні показники окремо для звітного, окремо для базового років:

$$k_{\text{РП}}^{\text{ЗБ}} = \frac{\text{ст.3(040)}\phi.2}{\text{ст.3(010)}\phi.2}$$

чи

$$k_{\text{РП}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(040)}\phi.2}{\text{ст.4(010)}\phi.2}$$

$$k_{\text{АЗ}} = \frac{\text{Витрати на реалізацію та управління}}{\text{Виручка від реалізації}} \quad (1.6)$$

тобто за даними форми 2 підставляти наступні показники окремо для звітнього, окремо для базового років:

$$k_{\text{АЗ}}^{\text{ЗБ}} = \frac{\text{ст.3(070)}\phi.2 + \text{ст.3(080)}\phi.2 + \text{ст.3(090)}\phi.2}{\text{ст.3(010)}\phi.2}$$

чи

$$k_{\text{АЗ}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(070)}\phi.2 + \text{ст.4(080)}\phi.2 + \text{ст.4(090)}\phi.2}{\text{ст.4(010)}\phi.2}$$

$$k_{\text{ФВ}} = \frac{\text{Фінансові витрати та витрати від участі в капіталі}}{\text{Виручка від реалізації}} \quad (1.7)$$

тобто за даними форми 2 слід підставити наступні показники окремо для звітнього, окремо для базового років:

$$k_{\text{ФВ}}^{\text{ЗБ}} = \frac{\text{ст.3(140)}\phi.2 + \text{ст.3(150)}\phi.2}{\text{ст.3(010)}\phi.2}$$

та

$$k_{\text{ФВ}}^{\text{БАЗ}} = \frac{\text{ст.4(140)}\phi.2 + \text{ст.4(150)}\phi.2}{\text{ст.4(010)}\phi.2}$$

Аналіз управління активами передбачає розрахунок коефіцієнтів оборотності активів ($k_{\text{ОА}}$), оборотності необоротних активів ($k_{\text{НА}}$), оборотності чистих активів ($k_{\text{ЧА}}$), оборотності дебіторської заборгованості ($k_{\text{ДЗ}}$), середнього періоду погашення (періоду інкасації) дебіторської заборгованості ($T_{\text{ДЗ}}$)

), оборотності запасів по реалізації ($k_{зр}$), оборотності запасів по собівартості ($k_{зс}$), оборотності кредиторської заборгованості ($k_{кз}$), середнього періоду погашення кредиторської заборгованості ($T_{кз}$), за формулами (1.8-1.16):

$$k_{оА} = \frac{2 * \text{Виручка}_{\text{від реалізації}}}{\left(\frac{\text{Активи, разом}_{\text{на початок року}}}{2} \right) + \left(\frac{\text{Активи, разом}_{\text{на кінець року}}}{2} \right)} \quad (1.8)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{оА} = \frac{2 * \text{ст.3(010)} \phi.2}{\text{ст.3(280)} \phi.1 + \text{ст.4(280)} \phi.1}$$

$$k_{нА} = \frac{2 * \text{Виручка}_{\text{від реалізації}}}{(\text{Необоротні}_{\text{активи}}_{\text{на поч. року}} + \text{Необоротні}_{\text{активи}}_{\text{на кінець року}})} \quad (1.9)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{нА} = \frac{2 * \text{ст.3(010)} \phi.2}{\text{ст.3(080)} \phi.1 + \text{ст.4(080)} \phi.1}$$

$$k_{чА} = \frac{2 * \text{Виручка}_{\text{від реалізації}}}{(\text{Активи}_{\text{разом}}_{\text{на поч.р}} + \text{Активи}_{\text{на кін.р}} - (\text{Поточні}_{\text{зобов'язання}}_{\text{на поч. року}} + \text{на кін.р.}))} \quad (1.10)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{чА} = \frac{2 * \text{ст.3(010)} \phi.2}{\text{ст.3(280)} \phi.1 + \text{ст.4(280)} \phi.1 - (\text{ст.3(620)} \phi.1 + \text{ст.4(620)} \phi.1)}$$

$$k_{дз} = \frac{2 * \text{Виручка}_{\text{від реалізації}}}{(\text{Дебіторська}_{\text{заборг.}}_{\text{на поч. р.}} + \text{Деб.}_{\text{заборг}}_{\text{на кін. р.}})} \quad (1.11)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{дз} = \frac{2 * \text{ст.3(010)} \phi.2}{(\text{ст.3(050+160+170+180+190+200+210)} \phi.1) + \text{ст.4(050+160+...+210)} \phi.1)}$$

$$T_{ДЗ} = \frac{365}{\text{Коефіцієнт}_\text{оборотності}_\text{дебіт}_\text{заборгованості}} = \frac{365}{k_{ДЗ}} \quad (1.12)$$

$$k_{Зр} = \frac{2 * \text{Виручка}_\text{від}_\text{реалізації}}{(\text{Запаси}_\text{на}_\text{поч.}_\text{року} + \text{Запаси}_\text{на}_\text{кін.}_\text{року})} \quad (1.13)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{Зр} = \frac{2 * \text{ст.3(010)ф.2}}{(\text{ст.3(100+110+120+130+140)ф.1}) + (\text{ст.4(100+...+140)ф.1})}$$

$$k_{Зх} = \frac{2 * \text{Собівартість}_\text{реалізованої}_\text{продукції} (\text{товарів, робіт, послуг})}{(\text{Запаси}_\text{на}_\text{поч.}_\text{року} + \text{Запаси}_\text{на}_\text{кін.}_\text{року})} \quad (1.14)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{Зх} = \frac{2 * \text{ст.3(040)ф.2}}{(\text{ст.3(100+110+120+130+140)ф.1}) + (\text{ст.4(100+...+140)ф.1})}$$

$$k_{КЗ} = \frac{2 * \text{Виручка}_\text{від}_\text{реалізації}}{(\text{Кредиторська}_\text{заборгованість}_\text{на}_\text{поч.р.} + \text{Кредит}_\text{заборг.}_\text{на}_\text{к.р.})} \quad (1.15)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$k_{КЗ} = \frac{2 - \text{ст.3(010)ф.2}}{\text{ст.3(530)ф.1} + \text{ст.4(530)ф.1}}$$

$$T_{КЗ} = \frac{365}{\text{Коефіцієнт}_\text{оборотності}_\text{кредит-і}_\text{заборгованості}} = \frac{365}{k_{КЗ}} \quad (1.16)$$

Аналіз ліквідності вказує на спроможність підприємства перетворити активи на грошові кошти швидко і без втрат ринкової вартості.

Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань - короткострокової кредиторської заборгованості.

При оцінці ліквідності розраховують такі показники:

1. Коефіцієнт покриття
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності.
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.
4. Чистий робочий капітал.

Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності) (k_{II}) дає загальну оцінку ліквідності активів, вказуючи на те, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Він розраховується за формулою:

$$k_{II} = \frac{\text{Оборотні}_\text{активи} + \text{Витрати}_\text{майбутніх}_\text{періодів}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання} + \text{Доходи}_\text{майбутніх}_\text{періодів}} \quad (1.17)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{II}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.3(260)}\text{ф.1} + \text{ст.3(270)}\text{ф.1}}{\text{ст.3(620)}\text{ф.1} + \text{ст.3(630)}\text{ф.1}}$$

та

$$k_{II}^{\text{зв}} = \frac{\text{ст.4(260)}\text{ф.1} + \text{ст.4(270)}\text{ф.1}}{\text{ст.4(620)}\text{ф.1} + \text{ст.4(630)}\text{ф.1}}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності (так званий коефіцієнт «лакмус») (k_{III}), на відміну від коефіцієнта покриття, вказує на якість використання оборотних активів. Він розраховується за формулою:

$$k_{III} = \frac{\text{Оборотні}_\text{активи} - \text{Запаси} + \text{Витрати}_\text{майбутніх}_\text{періодів}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання} + \text{Доходи}_\text{майбутніх}_\text{періодів}} \quad (1.18)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{III}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.3(260)}\text{ф.1} - (\text{ст.3(100} + 110 + 120 + 130 + 140)\text{ф.1}) + \text{ст.3(270)}\text{ф.1}}{\text{ст.3(620)}\text{ф.1} + \text{ст.3(630)}\text{ф.1}}$$

$$k_{\text{шт}}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.4}(260)\text{ф.1} - (\text{ст.4}(100 + 110 + 120 + 130 + 140)\text{ф.1}) + \text{ст.4}(270)\text{ф.1}}{\text{ст.4}(620)\text{ф.1} + \text{ст.4}(630)\text{ф.1}}$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($k_{\text{АЛ}}$) показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашеною негайно. Цей показник найточніше відтворює мобільність грошових коштів підприємства. Він розраховується за формулою:

$$k_{\text{АЛ}} = \frac{\text{Грошові}_\text{кошти}_\text{та}_\text{їх}_\text{еквіваленти}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання} + \text{Доходи}_\text{майбутніх}_\text{періодів}} \quad (1.19)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{\text{АЛ}}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.3}(230)\text{ф.1} + \text{ст.3}(240)\text{ф.1}}{\text{ст.3}(620)\text{ф.1} + \text{ст.3}(630)\text{ф.1}}$$

та

$$k_{\text{АЛ}}^{\text{зе}} = \frac{\text{ст.4}(230)\text{ф.1} + \text{ст.4}(240)\text{ф.1}}{\text{ст.4}(620)\text{ф.1} + \text{ст.4}(630)\text{ф.1}}$$

Для оціни платоспроможності та фінансової стійкості підприємства слід також розраховувати чистий робочий капітал підприємства (ЧРК). Його наявність свідчить про те, що підприємство спроможне не тільки сплатити поточні борги, але й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування найбільш прибуткових видів діяльності. Він розраховується за формулою:

$$\begin{aligned} \text{ЧРК} = & [\text{Оборотні}_\text{активи} + \text{Витрати}_\text{майбутніх}_\text{періодів}] - \\ & - [\text{Поточні}_\text{зобов'язання} + \text{Доходи}_\text{майбутніх}_\text{періодів}] \end{aligned} \quad (1.20)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$\text{ЧРК}^{\text{баз}} = [\text{Ст.3}(260)\text{ф.1} + \text{ст.3}(270)\text{ф.1}] - [\text{ст.3}(620)\text{ф.1} + \text{ст.3}(630)\text{ф.1}]$$

$$\text{ЧРК}^{\text{зе}} = [\text{Ст.4}(260)\text{ф.1} + \text{ст.4}(270)\text{ф.1}] - [\text{ст.4}(620)\text{ф.1} + \text{ст.4}(630)\text{ф.1}]$$

Аналіз довгострокової платоспроможності характеризує фінансову стійкість підприємства на перспективу з позицій структури коштів, а також залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. При цьому аналізі використовують наступні коефіцієнти:

1. Коефіцієнт концентрації власного капіталу.
2. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу.
3. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу.
4. Коефіцієнт забезпечення по кредитах.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії) (k_{BK}) визначає питому вагу коштів власників підприємства в загальній сумі засобів, вкладених в майно підприємства. Він характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних коштів і розраховується за формулою:

$$k_{BK} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи підприємства}} \quad (1.21)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{BK}^{\text{звіт}} = \frac{\text{ст.3(380) ф.1}}{\text{ст.3(280) ф.1}}$$

та

$$k_{BK}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.4(380) ф.1}}{\text{ст.4(280) ф.1}}$$

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу ($k_{ЗК}$) є протилежним за змістом попередньому коефіцієнту. Він характеризує питому вагу залучених коштів в загальній сумі засобів, вкладених в майно підприємства, і розраховується за формулою:

$$k_{3X} = \frac{\text{Залучений_капітал}}{\text{Активи_підприємства}} \quad (1.22)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{3X}^{\text{Баз}} = \frac{\text{ст.3(430)ф.1} + \text{ст.3(480)ф.1} + \text{ст.3(620)ф.1} + \text{ст.3(630)ф.1}}{\text{ст.3(280)ф.1}}$$

та

$$k_{3X}^{\text{Зв}} = \frac{\text{ст.4(430)ф.1} + \text{ст.4(480)ф.1} + \text{ст.4(620)ф.1} + \text{ст.4(630)ф.1}}{\text{ст.4(280)ф.1}}$$

Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (k_{3B}) дає узагальнену оцінку фінансової стійкості підприємства. Він розраховується за формулою:

$$k_{3B} = \frac{\text{Залучений_капітал}}{\text{Власний_капітал}} \quad (1.23)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$k_{3B}^{\text{Баз}} = \frac{\text{ст.3(430)ф.1} + \text{ст.3(480)ф.1} + \text{ст.3(620)ф.1} + \text{ст.3(630)ф.1}}{\text{ст.3(380)ф.1}}$$

та

$$k_{3B}^{\text{Зв}} = \frac{\text{ст.4(430)ф.1} + \text{ст.4(480)ф.1} + \text{ст.4(620)ф.1} + \text{ст.4(630)ф.1}}{\text{ст.4(380)ф.1}}$$

Коефіцієнт забезпечення по кредитах (коефіцієнт покриття процентів), ($k_{\text{КРЕД}}$) дає можливість оцінити потенційну можливість підприємства погасити зовнішні запозичення. Він вказує на ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів і обчислюється за формулою:

$$k_{\text{КРЕД}} = \frac{\text{Прибуток_до_оподаткування} + \text{Виплата_процентів}}{\text{Фінансові_витрати}} \quad (1.24)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$K_{\text{ЗРЕД}}^{\text{зе}} = \frac{\text{ст.3(170чи175)}\text{ф.2} + \text{ст.3(150)}\text{ф.2}}{\text{ст.3(140)}\text{ф.2}}$$

та

$$K_{\text{ЗРЕД}}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.4(170чи175)}\text{ф.2} + \text{ст.4(150)}\text{ф.2}}{\text{ст.4(140)}\text{ф.2}}$$

Загальновідомо, що на короткострокову та довгострокову платоспроможність підприємства впливає його можливість отримувати прибуток. В цьому зв'язку необхідно здійснити аналіз прибутковості діяльності підприємства за показником рентабельності, який є якісним аспектом ефективності його роботи.

При здійсненні цього аналізу необхідно визначити показники:

1. Рентабельності продажів.
2. Рентабельності активів.
3. Рентабельності капіталу.

Показник рентабельності продажів ($R_{\text{ПР}}$) характеризує, який прибуток з однієї гривні продажів отримує підприємство. Він розраховується за формулою:

$$R_{\text{ПР}} = \frac{\text{Чистий_прибуток(збиток)}}{\text{Виручка_від_реалізації_продукції(товарів,робіт,послуг)}} \quad (1.25)$$

тобто за даними форми 1 для його обчислення слід підставляти наступні показники окремо для звітного, окремо для базового періодів:

$$R_{\text{ПР}}^{\text{зе}} = \frac{\text{ст.3(220)}\text{ф.2}}{\text{ст.3(010)}\text{ф.2}}$$

та

$$R_{\text{ПР}}^{\text{баз}} = \frac{\text{ст.4(220)}\text{ф.2}}{\text{ст.47(010)}\text{ф.2}}$$

Показник рентабельності продажів ($R_{\text{А}}$) характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує наявні активи для

отримання прибутку, тобто показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства. Він обчислюється за формулою:

$$R_A = \frac{2 * \text{Чистий_прибуток(збиток)}}{\text{Активи,разом_на_початок_року} + \text{Активи,разом_на_кін.р.}} \quad (1.26)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$R_A = \frac{2 * \text{ст.3(220чи225)ф.2}}{\text{ст.3(280)ф.1} + \text{ст.4(280)ф.1}}$$

Показник рентабельності капіталу (R_K) характеризує ефективність використання підприємством власного капіталу. Він визначається як співвідношення чистого прибутку та середньорічної вартості власного капіталу і розраховується за формулою:

$$R_K = \frac{2 * \text{Чистий_прибуток(збиток)}}{\text{Власний_капітал_на_початок_року} + \text{Власний_капітал_на_кін.р.}} \quad (1.27)$$

тобто за даними форми 1 та форми 2 слід підставляти наступні показники:

$$R_K = \frac{2 * \text{ст.3(220)ф.2}}{\text{ст.3(380)ф.1} + \text{ст.4(380)ф.1}}$$

Аналіз майнового стану характеризує кошти, що їх має підприємство у своєму розпорядженні, оцінка яких здійснюється за показниками суми господарських коштів підприємства, питомої ваги активної частини основних фондів, коефіцієнта зносу основних фондів, коефіцієнта оновлення і коефіцієнта вибуття основних фондів підприємства, спосіб розрахунку яких наведений в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Класифікація та спосіб розрахунку показників оцінки майнового стану підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні	підсумок балансу	Дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.
	ф. 1 р. 1300	
Коефіцієнт зносу основних засобів	відношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів	Характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Позитивним є зменшення значення показника.
	ф. 1 р. 1012/ ф. 1 р. 1011	
Коефіцієнт придатності основних засобів	відношення залишкової вартості основних засобів до первісної	Показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.
	ф. 1 р. 1010/ ф. 1 р. 1011	
Коефіцієнт оновлення	відношення первісної вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду	Показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби.
	ф.5 р.260 (гр.5)/ф.1 р.1011 (к. р.)	
Коефіцієнт вибуття	відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітного періоду	Показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період.
	ф.5 р.260 (гр.8)/ ф.1 р.1011 (п. р.)	
Частка основних засобів в активах	відношення залишкової вартості основних засобів до загальної суми активів	Динаміка зменшення показника протягом певного періоду є позитивною в умовах стабільного або зростаючого обсягу виробництва.
	ф.1 р. 1010/ ф.1 р. 1300	
Коефіцієнт мобільності активів	співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства	Характеризує рівень мобільності активів підприємства, його підвищення є позитивним фактором.
	ф.1 р. 1195/ ф.1 р. 1095	

Слід підкреслити, що всі описані вище показники фінансового розвитку підприємства тісно взаємопов'язані. Тому оцінити реальний фінансовий стан підприємства можна лише на підставі використання певного комплексу показників з урахуванням впливу різних факторів на відповідні показники і методи здійснення фінансової діагностики підприємства.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було розглянуто сутність та зміст розвитку підприємства, та визначено системоутворюючі характеристики розвитку підприємства як такі, що: досить складні і мають різний ступень невизначеності; носять інноваційний характер; передбачають структурні зміни у всіх сферах діяльності підприємства; ґрунтуються на ресурсних обмеженнях; узгоджуються з критеріями розвитку підприємства; мають довгострокові та

важкозворотні наслідки; переводять підприємство з його сучасного стану в бажане чи прогнозоване майбутнє.

Бул розглянуто роль фінансової стратегії у розвитку підприємства, та зазначено, що концепція стратегічного управління відображає чітке стратегічне позиціонування підприємства (включаючи і фінансову його позицію), представлене в системі принципів і цілей його функціонування, механізмів заємодії між елементами господарської та організаційної структури і формах їх адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Також було розглянуто сутнісні характеристики фінансової стратегії підприємства та взаємозв'язок загальних і фінансових стратегічних цілей підприємства. Було відмічено, що необхідність розробки фінансової стратегії зумовлена в першу чергу створенням загальної стратегії підприємства і виявляє її зв'язок та взаємозалежність із загальними стратегічними цілями підприємства. При постановці загальних стратегічних цілей необхідно враховувати їх фінансові складові, але при цьому необхідно враховувати, що фінансові цілі можуть накласти корективи на процес формування загальної стратегії підприємства.

2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ПОЛОГІВСЬКИЙ ОЕЗ»

2.1 Передумови дослідження управління фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

ПрАТ «Пологівський олійноекстракційний завод» (ПрАТ «Пологівський ОЕЗ») є одним з найбільших у Європі з переробки олійних культур. Першу чергу заводу було здано в експлуатацію у грудні 1974 року. Підприємство являє собою єдиний комплекс цехів та допоміжних підрозділів з розвиненою інфраструктурою [37].

На сьогоднішній день ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є компанією, що розвиває свою техніко-технологічну базу, а досягається це завдяки впровадженню в діяльність інвестиційних проектів, новітніх методів контролю, налагодження виробничих потужностей відповідно до вимог європейських стандартів. ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» був і продовжує залишатися лідером передових технологій у виробництві [37].

Саме на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» вперше в Україні у 2004 році було впроваджено нову технологічну схему паралельної переробки двох олійних культур: соняшника та сої. Завдяки реконструкції обладнання та застосуванню нових технологій на окремих етапах переробки було збільшено продуктивність виробництва з 1080 до 2200 тонн соняшника на добу. Технологія захисту олій інертними газами з застосуванням азоту на різних етапах виробництва та зберігання забезпечує гарантовану якість показників протягом усього терміну реалізації [37].

На підприємстві постійно проводяться заходи, метою яких є зниження витрат та підвищення ефективності виробництва, що, в свою чергу, приводить до зниження собівартості кінцевого продукту.

Так, у 2015 році, було розпочато впровадження проекту реконструкції котельні шляхом переведення її на альтернативне паливо лушпиння – соняшник, що привело до значного скорочення обсягів закупівлі природного газу. Знижено витрати на використання енергоресурсів завдяки застосуванню елементів систем енергетичного менеджменту на основі МС ІСО 50001:2011. Також проведено ряд заходів, які призвели до зменшення витрат води, забезпечили надійність електропостачання важливих об'єктів виробництва, покращили ремонтну базу підприємства, тощо [37].

Одним із головних ресурсів підприємства, важливою складовою його дедалі зростаючого потенціалу, був і залишається висококваліфікований персонал [37].

Стабільно стійкі позиції на внутрішньому та міжнародних ринках досягаються завдяки високій якості продукції та конкурентним цінам на неї. Тому стратегія підприємства полягає у зміцненні лідируючого положення як виробника високоякісної, конкурентоспроможної продукції, що відповідає нормативним та законодавчим вимогам, а також очікуванням споживачів [37].

На 2018 р. була сформована розширена стратегія подальшої діяльності (рис. 2.1).

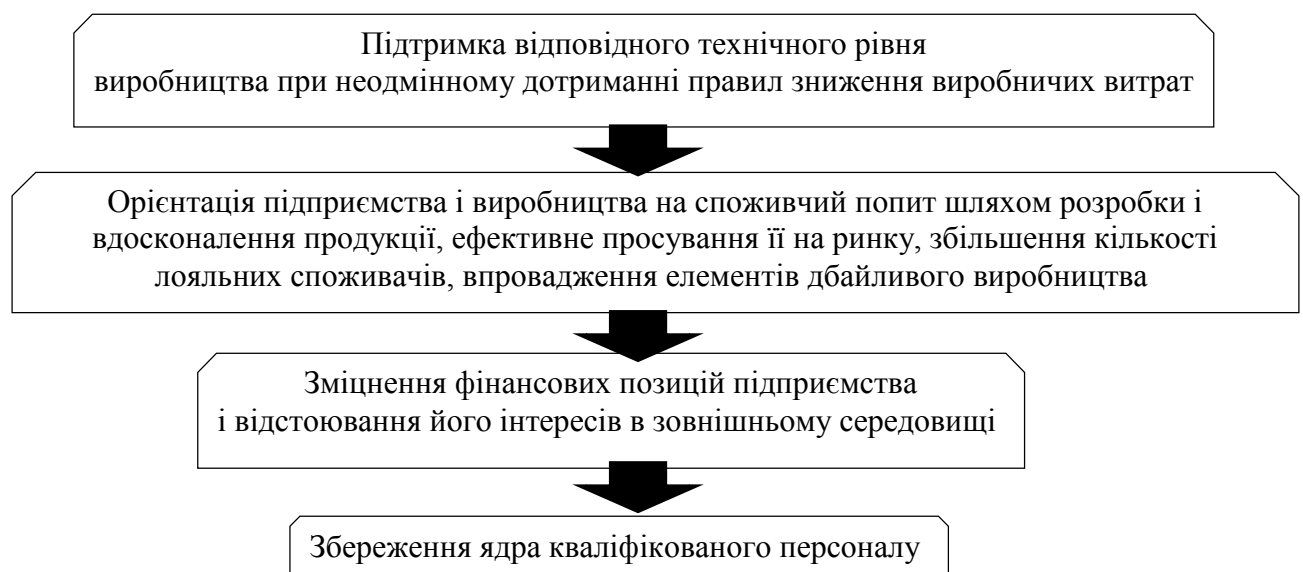


Рис. 2.1 – Стратегія подальшої діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» [37]

Основними стратегічними напрямками розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» було визначено:

1. безперервне вдосконалення виробництва шляхом впровадження нових технологій та сучасного обладнання;
2. підвищення професіоналізму, компетенції персоналу, мотивація співробітників на зниження витрат і підвищення ефективності виробництва;
3. постійне підвищення результативності системи менеджменту якості і безпечності продукції шляхом її сертифікації за міжнародними стандартами ISO 9001:2015 і GMP + B2.

Для досягнення сформованої стратегії розвитку на підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» виокремлено ряд цілей, що наведені на рис. 2.2.

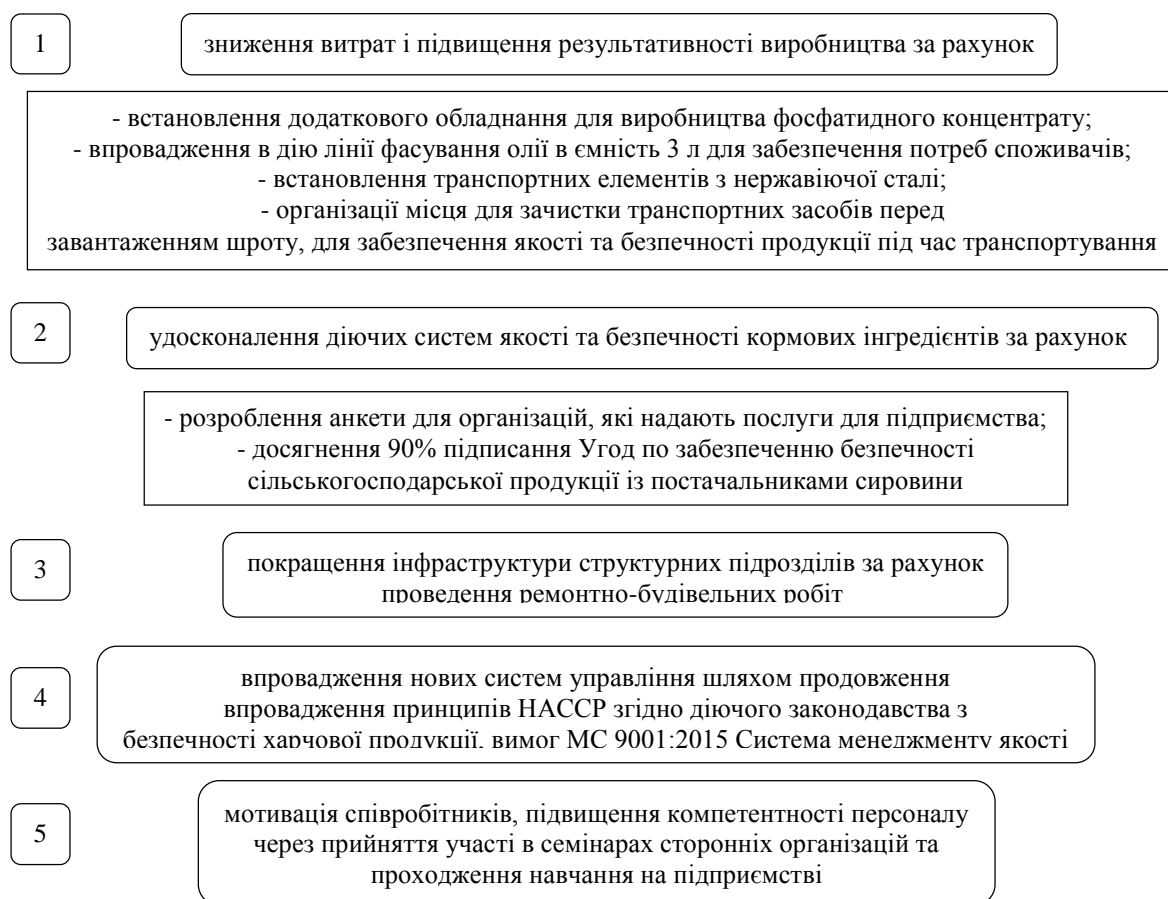


Рис. 2.2 – Цілі підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» [37]

Відповідно до класифікації видів економічної діяльності в Україні, підприємство ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» здійснює такі види діяльності:

- виробництво олії та тваринних жирів (основний) (код КВЕД 10.41);
- діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами (код КВЕД 46.11);
- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин (Код КВЕД 46.21);
- оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами (Код КВЕД 46.33);
- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (Код КВЕД 47.11);
- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна (Код КВЕД 68.20). [37]

Основними видами продукції, яку виробляє підприємство є: олія соняшникова фасована рафінована дезодорована виморожена, олія соняшникова фасована нерафінована виморожена, олія соняшникова рафінована дезодорована виморожена, олія соняшникова нерафінована виморожена, шрот соняшковий, фосфатдний концентрат соняшковий, олія соєва нерафінована невиморожена, шрот соєвий, фосфатидний концентрат соєвий [37].

За даними видами продукції у 2018 р. по підприємству сформувалася така динаміка: олія соняшникова нерафінована – обсяг виробництва у натуральному виразі становив 55297 тонн, у грошовому виразі 973229,00 тис.грн., середньореалізаційна ціна становила 19,64 тис.грн. за тонну, сума виручки від реалізація склала 1119573,00 тис.грн., загальна сума експорту сягнула 1064073,00 тис.грн.; олія соняшникова рафінована – обсяг виробництва у натуральному виразі склав 12811 тонн, у грошовому виразі 219285,00 тис.грн., середньореалізаційна ціна становила 23,19 тис.грн. за тонну, сума виручки від реалізації продукції склала 241721,00 тис.грн., загальна сума експорту становила 235890,00 тис.грн.; олія соєва нерафінована – обсяг виробництва у натуральному виразі склав 19321 тонн, у грошовому виразі відповідно 332558,00 тис.грн.,

середньореалізаційна ціна становила 20,18 тис.грн. за тонну, сума виручки від реалізації склала 379505,00 тис.грн., загальна сума експорту становила 378357,00 тис.грн.; шрот соняшниковий – обсяг виробництва у натуральному виразі склав 62846 тонн, у грошовому виразі відповідно 357022,00 тис.грн., середньореалізаційна ціна становила 6,27 тис.грн. за тонну, сума виручки від реалізації продукції склала 390243,00 тис.грн., загальна сума експорту становила 316592,00 тис.грн.; шрот соєвий – обсяг виробництва у натуральному виразі склав 76409 тонн, у грошовому виразі відповідно 806301,00 тис.грн., середньореалізаційна ціна становила 11,25 тис.грн. за тонну, сума виручки від реалізації продукції становила 834591 тис.грн., загальна сума експорту становила 686063,00 тис.грн. [37].

При дослідженні продукції, що виробляється на підприємстві слід проаналізувати її структуру за 2016-2018 рр. Дослідження обсягів виробництва та збуту продукції ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» наведено в табл. 2.1.

Здійснений аналіз обсягів виробництва та збуту продукції по підприємству ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» дозволяє відзначити, що у 2018 р. відносно 2017 р. відбулися позитивні зрушення. Загалом, у 2018 р. спостерігається зростання обсягів виробництва продукції за рахунок введення в виробництво та продаж олії соєвої нерафінованої, шроту соєвого. За 2018 р. порівняно з 2017 р. відбулося зростання обсягів виробництва шроту соняшникового на 21,14%, олії соняшникової нерафінованої на 11%. Одночасно, у 2018 р. відносно 2017 р. підвищився обсяг реалізації шроту соняшникового на 18%, олії соняшникової нерафінованої на 26%. Проте, за 2018 р. маємо скорочення обсягу виробництва та реалізації олії соняшникової рафінованої. Отже, склалася тенденція до зростання обсягів виробництва та збуту продукції, тобто існує попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Таблиця 2.1 – Обсяг виробництва та збуту продукції ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2016-2018 рр. (тис. грн.)

Показники	Обсяг виробництва (у грошовій формі (тис.грн.))	Ві дн	Обсяг реалізованої продукції (у грошовій формі (тис.грн.))	Ві дн
-----------	---	-------	--	-------

		2016	2017	2018		2016	2017	2018
Олія соняшникова нерафінована	693065	876792	973229	11,00	726105	888725	1119573	25,98
Олія соняшникова рафінована	722356	743960	219285	-70,52	698306	760123	241721	-68,20
Шрот соняшковий	254882	294713	357022	21,14	167643	329315	390243	18,50
Олія соєва нерафінована			332558				379505	
Шрот соєвий			806301				834591	
Всього	1672319	1917482	2690413	40,31	1594070	1980180	2967651	49,87

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Основними ринками збуту продукції ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є ОАЕ, Йорданія, Ізраїль, Оман, Китай, Бахрейн, Кіпр, Судан, Україна, Польща, Турція, Білорусь, Індія, Ліван, Лівія [37].

ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» як підприємство, що розвивається в усіх напрямках, має довгострокову програму дій з розширення ринків збуту, а саме: виявлення потенційних споживачів нових ринків та освоєння нових сегментів уже існуючих; мінімізація сукупних витрат в процесі виробництва, постійне розширення та оновлення асортименту продукції, оптимізація логістики, впровадження нових видів пакувань продукції, тощо [37].

Основними споживачами продукції підприємства є: «Omani vegetables oil», ТОВ «Комплекс Агромарс», ТОВ «Агро-Овен», ТОВ «Русском-Р», «Терія»,

ТОВ «Астерс Групп», ТОВ «Профмайстер», N.K.Protein, Kwalitiy oil Refinery (P) ltd., Top oil Technologies, Jaylon impex, Zamzam bros. trading Co.

На підприємстві розроблений і активно впроваджується стратегічний план перетворення у підприємство європейського рівня. Для цього впроваджуються новітні технології, проводиться реконструкція і технічне переоснащення діючих та створення нових виробничих потужностей відповідно до вимог міжнародних стандартів ISO.

Підприємство співпрацює з такими організаціями:

– Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України по ефективному використанню енергоефективних практик та досвіду використання альтернативних видів палива вітчизняними агропромисловими підприємствами;

– ТОВ «Європейська правова група» з питань сприяння розвитку міжнародних торговельних відносин, а також щодо розроблення пропозицій стосовно змін до національного законодавства, які впливають на діяльність вітчизняних підприємств внаслідок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

– Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут» в питаннях підготовки спеціалістів для олійно-жирової галузі;

– з Національним університетом харчових технологій (м.Київ) в частині налагодження та всебічного розширення співробітництва у галузі навчально-методичної та науково-дослідницької діяльності [37].

Підприємство має складну розгалужену організаційну структуру управління. Для неї характерна чотирирівнева система управління, яка містить у собі чотири управлінські структури: -загальні збори; -правління; -наглядова рада; ревізійна комісія. Ця структура передбачає розмежування повноважень та передачу відповідальності за прийняття рішень за функціями по вертикалі. На рис. 2.3 розглянемо організаційну структуру підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

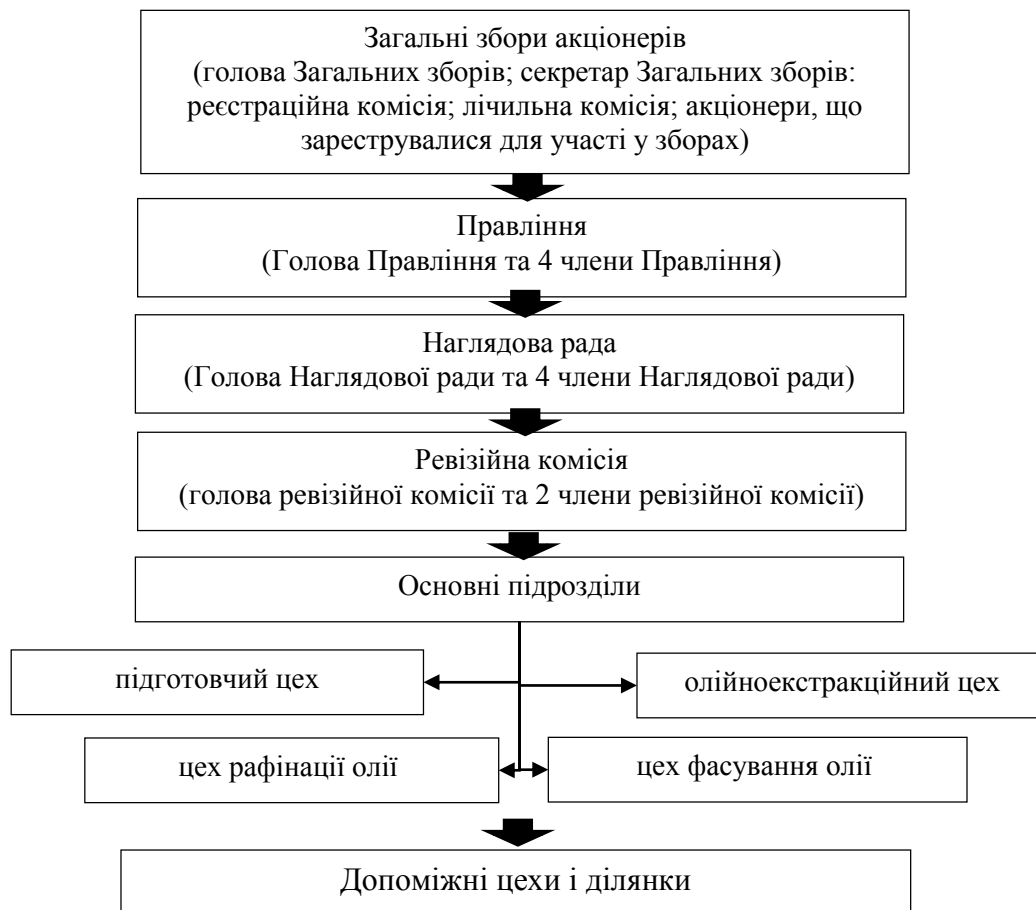


Рис. 2.3 – Організаційна структура ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» [37]

Завод являє собою єдиний комплекс основних виробничих цехів, допоміжних і обслуговуючих підрозділів, які забезпечують повний виробничий процес переробки насіння олійних культур: від приймання, зберігання та попередньої підготовки насіння до повного очищення олії та розфасування його у ПЕТ-пляшки [37].

На ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» основні виробничі процеси виконують такі структурні підрозділи:

- лабораторія сировини (визначення якісних показників сировини, що надходить на підприємство та у період підготовки сировини для виробництва);
- елеватор насіння (сушіння, очищення та зберігання сировини);
- підготовчий цех, де відбувається видалення лушпиння, отримання олії методом пресування та первісне очищення олії;

- олійноекстракційний цех, де відбувається остаточне отримання олії із жмиху методом екстракції;
- цех рафінації олії, де отримана олія підлягає спеціальному очищенню;
- цех фасування олії
- олійно - бакове господарство;
- елеватор шроту;
- склад готової продукції [37].

На заводі є відповідні склади сировини і готової продукції. Роботу основного виробництва забезпечують допоміжні цехи і ділянки: електрослужба, цех залізничного транспорту, цех автомобільного транспорту, цех технічного обслуговування технологічного устаткування, локально - очисні споруди, служба контрольно-вимірювальних приладів і автоматики та інші [37].

ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» має також дочірні підприємства:

- 1) Товариство з обмеженою відповідальністю «Сонячне насіння плюс» (належить ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»: 100%);
- 2) Товариство з обмеженою відповідальністю «БИО-АГРО» (належить ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»: 99,9%);
- 3) Товариство з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Славія» (належить ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»: 99,0%);
- 4) Товариство з обмеженою відповідальністю «Саноіл-Транс» (належить ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»: 99,74%) [37].

Проаналізувавши організаційну структуру підприємства, можна зазначити, що вона має широкий масштаб підпорядкованості і має такі характеристики: максимально можлива кількість підлеглих в одного керівника і мінімальна кількість ієрархій.

Переваги такої організації діяльності є досить вагомими:

- значні фінансові можливості: підприємство є найефективнішою формою організації підприємницької діяльності з огляду на реальну можливість залучення необхідних інвестицій, при цьому створюються умови об'єднання

різних за розмірами капіталів великої кількості фізичних і юридичних осіб для нарощування виробничого потенціалу;

- обмежена відповідальність в межах вартості своїх акцій;
- можливість легкої зміни власника акцій;
- отримання сталого зростаючого прибутку завдяки постійному збільшенню обсягів виробництва;
- дуже тривалий період функціонування, що створює необмежені можливості для розвитку;
- широке делегування повноважень, сильна і кваліфікована команда.

Проте, в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності доцільно враховувати і певні недоліки, що притаманні підприємству:

- великі первинні витрати грошових коштів і часу при реєстрації за рахунок витрат на юридичні послуги, підготовку реєстраційних документів, випуск акцій тощо;
- розбіжності між функціями власності і контролю, що провокує виникнення конфліктів між акціонерами і менеджерами і негативно впливає на гнучкість управління;
- труднощі ліквідації у зв'язку з існуванням принципу обмеженої відповідальності;
- потенційні можливості для зловживань посадових осіб;
- перевантаженість керівництва вирішенням рутинних завдань, складності з контролем, майже немає кар'єрного зросту.

Слід зупинитися на аналізі основних показників діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2016-2018 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Основні показники діяльності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2016-2018 рр. (тис. грн.)

Показники	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис. грн. (2018 р. до 2017 р.)	Відносне відхилення, % (2018 р. до 2017 р.)

Чистий дохід від реалізації продукції, тис грн.	2474272	3112237	3162032	49795	1,60
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2150785	2817872	2902676	84804	3,01
Валовий прибуток, тис. грн.	323487	294365	259356	-35009	-11,89
Операційний прибуток (збиток), тис. грн.	48063	79071	-9060	70011	-111,46
Прибуток до оподаткування (збиток), тис. грн.	-1615	23686	-15433	8253	-165,16
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-16892	17237	-25599	-8362	-248,51

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Відповідно до проаналізованих даних бачимо, що у 2018 р. склалася двояка ситуація, оскільки відносно 2017 р. відбулося підвищення чистого доходу від реалізації продукції на 1,6%, собівартості реалізованої продукції на 3,01% та одночасно спостерігається скорочення валового прибутку на 11,89%, отримано операційний збиток у розмірі 9060 тис. грн., збиток у розмірі 25599 тис. грн. та розмір збитку до оподаткування становив 15433 тис. грн. (рис. 2.4).

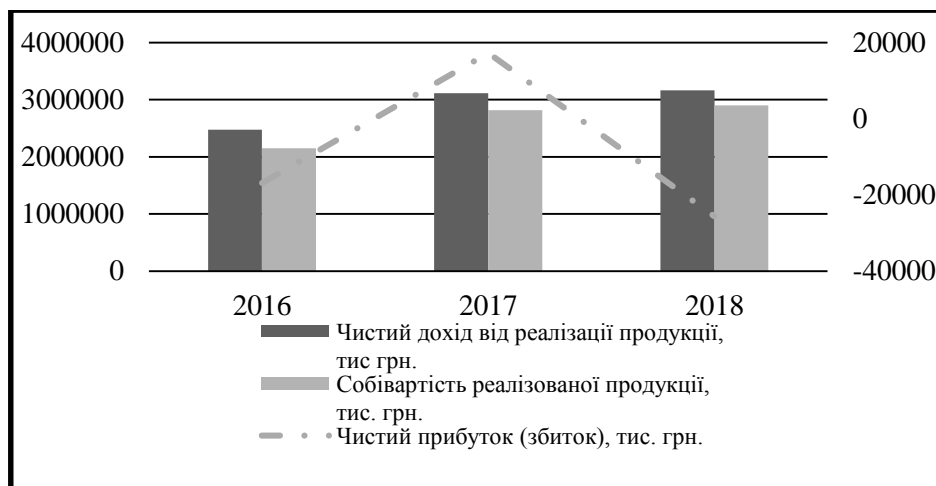


Рис. 2.4 – Динаміка основних показників виробничо – господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Отримані результати дозволяють відзначити, що у 2018 р. відбулося незначне погіршення та діяльність підприємства є збитковою, проте підприємство зберігає конкурентні позиції на ринку. За умови не впровадження заходів до покращення фінансового стану у наступних періодах існує загроза банкрутства.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Невід'ємною частиною діяльності підприємства є намагання досягти найкращих результатів діяльності, що виявляють себе через зростання прибутковості, пошук можливостей тощо. Для підприємств досягнення цих цілей є реальним за умов зростання ефективності управління фінансовим розвитком підприємства. Для виявлення резервів та можливостей розвитку необхідно здійснити аналіз оцінки ефективності управління фінансовим розвитком за сучасних умов господарювання. На даному етапі дослідження доцільно перейти до виділення та оцінювання ряду показників, які дадуть найбільш повне уявлення про місце підприємства на ринку, а також про рівень ефективності використання його фінансових ресурсів. Формули для розрахунку складових фінансового розвитку, економічний зміст і рекомендовані значення показників представлені в табл. 2.3.

При оцінюванні фінансового розвитку першочергова увага приділяється фінансовій складовій розвитку, адже фінансові ресурси – це рушійна сила розвитку підприємства. Також нестача фінансових ресурсів або висока залежність підприємства від позичкових коштів не сприяють подальшому розвитку, а навпаки ускладнюють його.

Отже, оцінку фінансової складової розвитку варто провести за такими напрямками: аналіз ліквідності підприємства; аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства; аналіз ділової активності; аналіз оборотності активів підприємства

Таблиця 2.3 – Основні складові, показники для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів та рівня фінансового розвитку підприємства

Назва складової	Показники, що характеризують:
1	2

Фінансова складова	Показники ліквідності	коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт покриття; чистий оборотний капітал
	Показники платоспроможності (фінансової стійкості)	коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансування; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт фінансового левериджу; коефіцієнт реінвестування; коефіцієнт дивідендних виплат
	Показники ділової активності	коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності оборотних активів; коефіцієнт оборотності виробничих запасів; коефіцієнт оборотності власного капіталу
	Показники рентабельності	рентабельність діяльності; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність продукції; рентабельність продажу
Техніко-технологічна складова		коефіцієнт зносу; фондоозброєність; показник фондівдачі; фондомісткість; коефіцієнт придатності; коефіцієнт оновлення; коефіцієнт вибуття; фондорентабельність
Матеріально-сировинна складова		питома вага матеріальних затрат у собівартості продукції; частка матеріальних затрат до сукупних витрат; матеріаловіддача; матеріаломісткість; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; питома вага витрат на оплату праці у сукупних витратах; коефіцієнт співвідношення нематеріальних активів і чистого доходу від реалізації
Трудова складова		продуктивність праці; зарплатомісткість; частка оплати праці у собівартості продукції; зарплатовіддача; коефіцієнт обороту по прийому; коефіцієнт обороту по вибуттю; коефіцієнт плинності кадрів; коефіцієнт загального обороту; стабільність кадрів; показник трудомісткості праці; частка прибутку на одного працюючого; рівень дисципліни
Інформаційно-інноваційна складова		коефіцієнт оновлення продукції; коефіцієнт оновлення інформації; показник винахідницької (раціоналізаторської) активності; коефіцієнт повноти інформації; коефіцієнт інформаційної ємності; коефіцієнт використання засобів механізації управлінської праці; коефіцієнт оборотності інформаційних матеріалів; показник інженерно-технічного і наукового забезпечення

Примітка: складено автором на основі [25]

Аналіз ліквідності підприємства дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та для ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	Норматив	2016	2017	2018	Темп приросту	
					2017/2016	2018/2017

Загальний коефіцієнт покриття	>1	1,29	1,07	1,71	-17,05	59,81
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,4	0,36	0,66	-10,00	83,33
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	>0, збільшення	0,76	0,73	0,75	-3,95	2,74
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0, збільшення	0,07	0,03	0,06	-57,14	100,00
Чистий оборотний капітал	>0, збільшення	445325	497843	446117	11,79	-10,39

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Проілюструємо на графіку (рис. 2.5) динаміку зміни показників ліквідності підприємства.

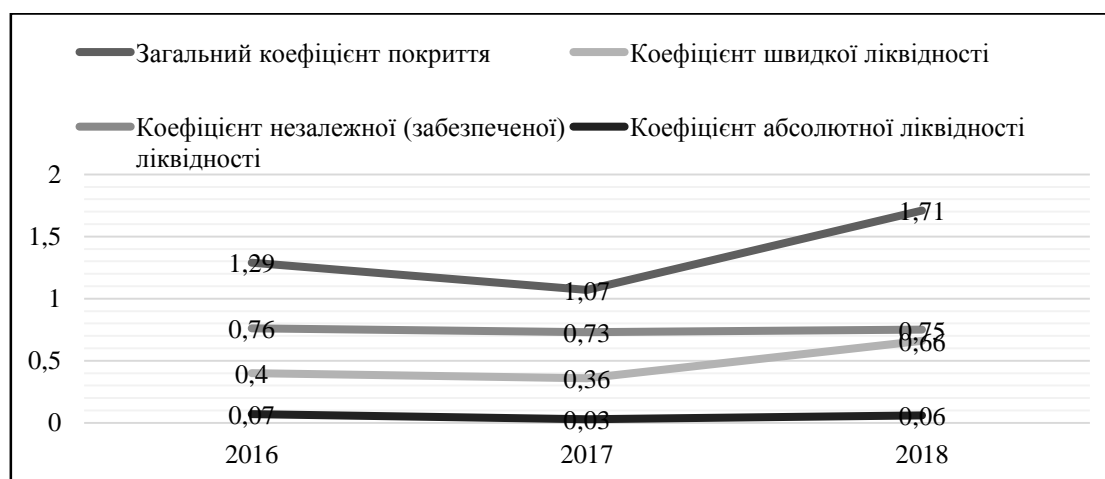


Рис. 2.5 – Динаміка зміни показників ліквідності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

На основі проведеного аналізу ліквідності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можна зробити наступні висновки:

– коефіцієнт покриття показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. При нормативному значенні даного коефіцієнта від 1 до 3, його значення за 2018 р. збільшилося з 1,07 до 1,71. Зростання коефіцієнту поточної ліквідності підвищує довіру до підприємства з боку кредиторів, інвесторів або партнерів;

– коефіцієнт швидкої ліквідності показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання за рахунок абсолютно ліквідних та швидколіквідних активів. Даний коефіцієнт швидкої ліквідності за 2018 рік виріс з 0,36 до 0,66, що відповідає нормативному значенню. Цей показник, як і попередній, показує платоспроможність підприємства, але є більш точним, через використання більш ліквідних активів;

– коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності за 2018 р. відносно 2017 р. підвищився на 2,74% та знаходиться в межах норми і тому підприємство є платоспроможним;

– коефіцієнт абсолютної ліквідності показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання лише за рахунок абсолютно ліквідних активів. Даний коефіцієнт на протязі 2018 р. мав значення менше норми, але до кінця року продемонстрував тенденцію до зростання. Це говорить про нестачу готівкових коштів для своєчасного погашення поточної заборгованості. У свою чергу, нестача коштів не є критичною ситуацією через те, що їх дефіцит можна компенсувати шляхом отримання кредиту банку або через реалізацію зайвих активів;

– наявність та величина чистого оборотного капіталу свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність, але відбулося його незначне скорочення.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь його фінансової стійкості і незалежності від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснено шляхом розрахунку коефіцієнтів, наведених у табл. 2.5. Динаміку показників платоспроможності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» представлено на рис. 2.6.

Таблиця 2.5 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	Норматив	2016	2017	2018	Темп приросту
-----------	----------	------	------	------	---------------

					2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт фінансової автономії	>0,5	0,24	0,23	0,50	-4,27	121,14
Коефіцієнт фінансування	<1, зменшення	0,31	0,29	0,99	-5,52	241,39
Коефіцієнт забезпечення власними ОЗ	>0,1	0,06	0,06	0,001	1,98	-93,07
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0, збільшення	1,14	1,22	0,45	7,09	-63,18
Коефіцієнт фінансового левереджу	Зменшення	0,93	1,00	0,45	6,86	-55,22
Коефіцієнт реінвестування (капіталізації)	Збільшення	-	0,98	1,27	0,96	-229,18
Коефіцієнт дивідентних виплат	Зменшення	0,52	0,46	0,38	-11,54	-17,39

Примітка: побудовано автором на основі [37]

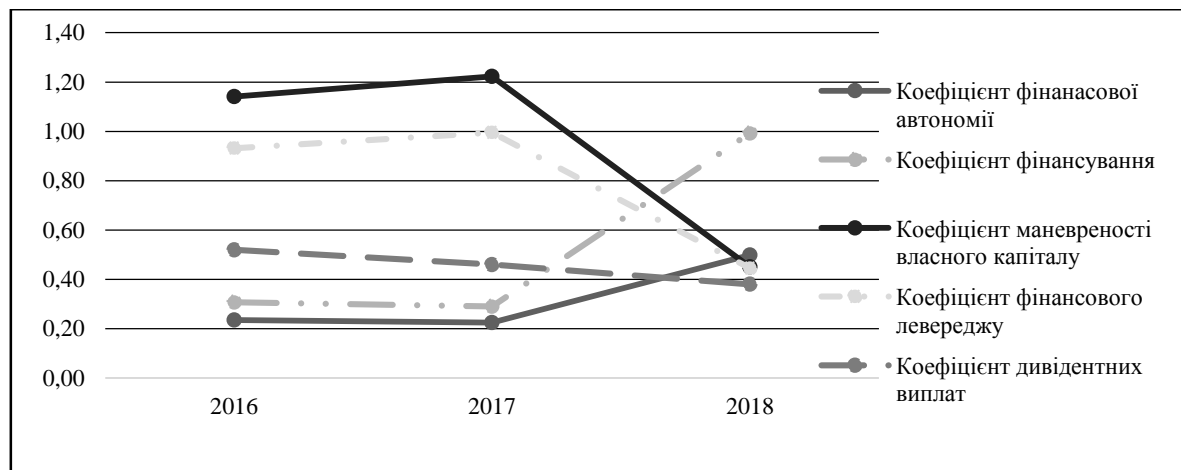


Рис. 2.6 – Динаміка зміни показників фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

На основі проведеного аналізу показників фінансової стійкості ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можна побачити, що:

–коефіцієнт платоспроможності (автономії) на протязі досліджуваного періоду не відповідав нормативному значенню та лише у 2018 р. досяг рекомендованого значення та мав тенденцію до зростання, що свідчить про відсутність ризику несплати боргів підприємства, а також показує зменшення залежності від використання зовнішніх джерел фінансування;

–коефіцієнт фінансування протягом 2016-2017 рр. скорочувався та у 2018 р. покращився і відповідав нормативному значенню. Це свідчить про те, що

залучені кошти підприємства не перевищують вартість власного капіталу, тобто зменшується число фінансових ризиків, але є все ж таки загрози обумовлені впливом зовнішніх факторів та залежністю від зовнішніх джерел фінансування;

– коефіцієнт забезпечення підприємства власними оборотними засобами протягом досліджуваного періоду проти 2016-2017 рр. скоротився та не відповідав нормативному значенню, що свідчить про незабезпеченість підприємства власними оборотними засобами, нестачу фінансових ресурсів, переважання позикових коштів. Варто зазначити, що показник має негативну тенденцію до зменшення з кожним роком;

– коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом аналізованих років був більше нуля, що відповідає нормативному значенню, але відбулося скорочення. Це свідчить про існування проблем в ефективності використання власного капіталу;

– коефіцієнт фінансового левереджу за 2018 р. скоротився, що свідчить про зменшення впливу ризиків на фінансовий розвиток та результати фінансової діяльності підприємства;

– коефіцієнт реінвестування скорочується, що характеризує зменшення частки чистого прибутку, який спрямовано на збільшення власного капіталу, адже у 2018 р. було отримано збиток;

– коефіцієнт дивідентних виплат за аналізований період скорочується, що свідчить про існування проблем в виплаті дивідендів та зменшення частки їх виплат.

В цілому, на даному етапі більшість показників фінансової стійкості підприємства скоротилися. Це пов'язано із збитковістю функціонування підприємства та великою кількістю кредитних ресурсів.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Показники, що використовуються при аналізі наведені нижче у табл. 2.6, а їх динаміку проілюстровано на рис. 2.7.

Таблиця 2.6 – Аналіз ділової активності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	Норматив	2016	2017	2018	Темп приросту, %	
					2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	1,55	1,80	1,67	15,53	-7,28
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Збільшення	16,04	18,21	23,82	13,59	30,79
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Збільшення	153,57	251,87	367,92	64,00	46,08
Строк погашення деб-ї заборгованості, днів	Зменшення	22,45	19,76	15,11	-11,96	-23,54
Строк погашення кр-ї заборгованості, днів	Зменшення	2,34	1,43	0,98	-38,92	-31,54
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	1,14	1,22	0,45	7,09	-63,18
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	Збільшення	2,32	2,93	3,59	26,33	22,53

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Аналіз ділової активності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» показав, що його діяльність є неефективною:

– коефіцієнт оборотності активів скорочувався за 2018 р. відносно 2017 р. на 7,28%. Це свідчить про існування потреби у впровадженні нових технологій на підприємстві та покращенні ефективності використання ресурсів у поточному періоді порівняно з минулими;

– коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості мав зростаючу динаміку у 2018 р. Зростання дебіторської заборгованості, з одного боку, є позитивним фактом, оскільки чим більша кількість оборотів, тим швидше підприємство отримує кошти від дебіторів;

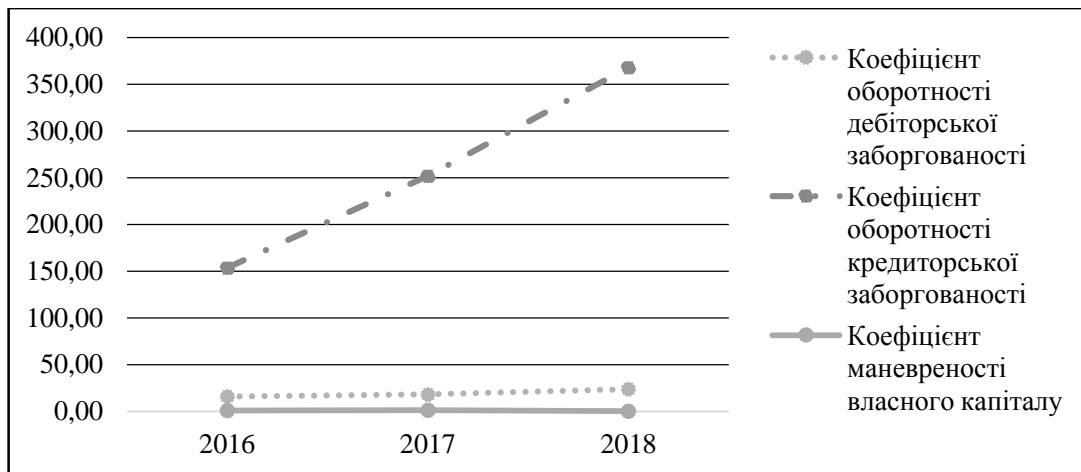


Рис. 2.7 – Динаміка коефіцієнтів ділової активності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

– строк погашення дебіторської заборгованості протягом досліджуваного періоду мав досить високі значення. Враховуючи високі темпи інфляції, що характеризують сучасну економіку України іммобілізація значної частини коштів підприємства у дебіторській заборгованості не тільки сповільнює фінансовий цикл підприємства, але є вкрай не вигідною;

– коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості підвищився у 2018 р. Зростання аналізованого коефіцієнта свідчить про зменшення кредитних покупок підприємства;

– строк погашення кредиторської заборгованості за аналізований період зменшився та це демонструє своєчасність сплати підприємством своїх боргових зобов'язань. Також відбулося зменшення рівня кредиторської заборгованості;

– коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом досліджуваного періоду скоротився, що свідчать про низьку здатність підтримувати рівень власного оборотного капіталу й поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел;

– коефіцієнт оборотності виробничих запасів протягом досліджуваного періоду підвищився, що свідчить про ефективність управління запасами.

Проведемо аналіз показників рентабельності підприємства, що дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність

їхнього використання. Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку набору показників (коефіцієнтів), наведених нижче (табл. 2.7, рис. 2.9).

На основі проведеного аналізу рентабельності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ», можемо сказати, що, є проблема з раціональним використанням наявних у нього коштів.

Як бачимо, усі коефіцієнти рентабельності мають схожу динаміку. Це пов'язано, в першу чергу, з динамікою зміни чистого прибутку, адже у 2018 р. діяльність підприємства була збитковою. Така нестабільна динаміка коефіцієнтів рентабельності пов'язана зі зміною збутової політики підприємства, оновленням його основних фондів, а також із впливом інфляційних чинників. Отримані показники рентабельності також свідчать про неефективність використання наявних ресурсів.

Таблиця 2.7 – Коефіцієнти рентабельності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	Норматив	2016	2017	2018	Темп приросту, %	
					2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт рентабельності активів	>0, збільшення	-1,02	0,99	-1,35	2,90	-35,53
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0, збільшення	-4,39	4,32	-3,66	1,44	15,32
Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0, збільшення	-0,68	0,55	-0,81	18,87	-46,17
Коефіцієнт рентабельності продукції	>0, збільшення	-0,68	0,55	-0,81	18,87	-46,17

Примітка: побудовано автором на основі [37]

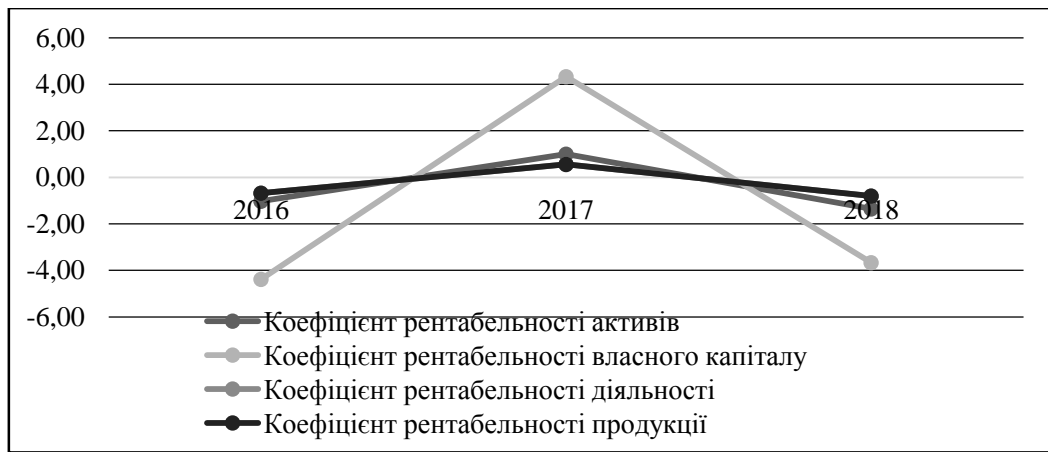


Рис. 2.9 – Динаміка коефіцієнтів рентабельності підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу представляє найбільший інтерес для наявних і потенційних власників й акціонерів, оскільки є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства, тому що його рівень показує верхню межу дивідендних виплат. Загальноприйнятим у світовій практиці вважається значення цього коефіцієнта більше ніж 0,2. Як бачимо, значення коефіцієнта рентабельності є від’ємним і тому підприємство втрачає можливості для залучення інвестиційного капіталу.

Наступним етапом дослідження підприємства є оцінювання техніко-технологічної складової (в т.ч. основних засобів), адже техніка і технологія прямо впливає на ефективність функціонування підприємства.

На підставі впровадження сучасних технологій у 2018 році на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» було розпочато випуск олії фасованої у ПЕТ-пляшку ємністю 3 літри з вмонтованою ручкою. Це дозволило підприємству збільшити асортимент фасованої продукції, що виробляється, а також задовольнити зростаючі потреби певних категорій споживачів.

Захід було проведено шляхом модернізації існуючої лінії фасування. Вартість заходу склала 1 млн. грн. Також, у 2018 році на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» було впроваджено захід з організації вузла по навантаженню шроту негранульованного в морські контейнери. Цей захід дозволив підприємству

зменшити витрати на поставку шроту негранульованного у морських контейнерах. Вартість заходу складає 0,5 млн. грн.

Аналіз показників техніко-технологічної складової ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» наведено в табл. 2.8, рис. 2.10.

Таблиця 2.8 – Основні показники техніко-технологічної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Норматив	Темп приросту, %	
					2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,43	0,44	0,35	Зменшення	3,39	-19,84
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,57	0,56	0,65	Збільшення	-2,51	15,62
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,75	0,69	3,80	Збільшення	-7,33	448,62
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,51	0,53	0,74	< К оновлення	3,92	39,62
Питома вага активної частини основних засобів	0,45	0,51	0,58	Збільшення	13,33	13,73
Фондоввідача	18,82	22,95	7,02	Збільшення	21,95	-69,43
Фондомісткість	0,16	0,14	0,34	Зменшення	-10,05	136,90
Фондоозброєність	3,02	3,12	10,82	Збільшення	3,26	246,75
Фондорентабельність	-0,61	8,73	-1,71	Збільшення	-1521,96	-119,60

Примітка: побудовано автором на основі [37]

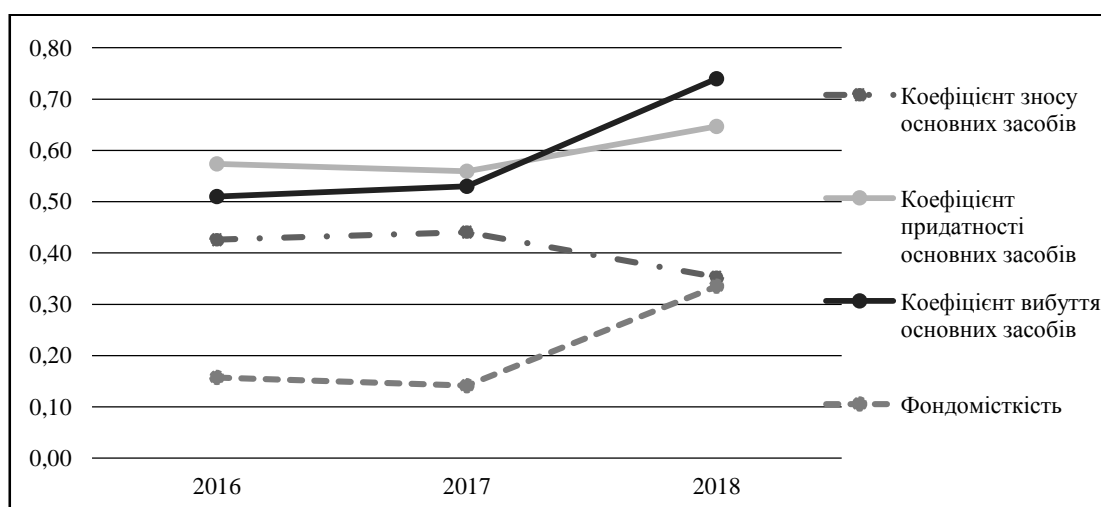


Рис. 2.10 – Динаміка показників техніко-технологічної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

За результатами проведеного аналізу показників техніко-технологічної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можемо зробити висновок, що матеріально-технічний рівень підприємства є задовільним.

Питома вага активної частини основних засобів зростала протягом досліджуваного періоду, що пов'язано з оновленням підприємством своїх основних фондів. Коефіцієнт зносу мав тенденцію до скорочення, що пов'язано із введенням частини основних засобів та зменшенням амортизаційної вартості старого обладнання. Коефіцієнт придатності показує, що наразі близько 65% обладнання є придатним для використання у процесі виробничо-господарської діяльності. Отже, підприємство своєчасно оновлює основні фонди.

Коефіцієнт вибуття основних засобів протягом досліджуваного періоду був значно менше коефіцієнта оновлення, що відповідає нормативному значенню; показник за 2018 р. мав тенденцію до зростання.

Основні засоби визначають виробничу потужність підприємства і аналіз показників допомагає оцінити їх важливість у виробничому процесі. Їх варто розглядати з позицій ефективності використання, адже такі показники, як фондівіддача, фондомісткість, фондоозброєність та фондорентабельність безпосередньо впливають на виробничий потенціал у майбутньому.

Показники фондівіддачі, фондоозброєності та фондорентабельності, які характеризують ефективність використання ОЗ і відображає суму виробленої продукції (отриманого прибутку) на одну гривню ОЗ протягом досліджуваного періоду мали негативну динаміку та демонструють неефективність використання керівництвом підприємства ОЗ.

Використовуючи дані статистичної звітності підприємств можна розраховувати та аналізувати такі показники трудової складової, які характеризують ефективність використання, як: коефіцієнт обороту по прийому та вибуттю, коефіцієнт плинності кадрів та коефіцієнт загального обороту, фондоозброєність, показник сталості персоналу, зарплатовіддача.

Кадровий потенціал підприємства відіграє провідну роль у розв'язанні науково-технічних, організаційних, економічних завдань господарювання. Стан

забезпечення підприємства робочою силою, її якість та раціональне використання значною мірою визначають організаційно-технічний рівень виробництва, створюють умови високої конкурентоспроможності та фінансової стабільності.

Представимо у табл. 2.9. динаміку зміни показників трудової складової фінансового розвитку підприємства.

Таблиця 2.9 – Аналіз трудової складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Темп приросту, %	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт стабільності кадрів	0,45	0,41	0,37	-8,89	-9,76
Продуктивність праці	371,82	338,74	311,35	-8,90	-8,09
Фондоозброєність праці	3,02	3,12	10,82	3,26	246,75
Зарплатовіддача	4,21	4,65	4,43	10,45	-4,73
Частка оплати праці у собівартості	0,14	0,16	0,17	14,29	6,25
Частка прибутку на одного працюючого	-19,42	19,84	-30,73	-202,16	-254,93

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Проведений аналіз дозволяє відзначити, що по підприємству у 2018 р. відбулося зниження продуктивності праці, коефіцієнта стабільності кадрів, зарплатовіддачі, частки прибутку на одного працюючого. Поряд з цим, у 2018 р. підвищилася фондоозброєність праці. Проте, доцільно покращувати управління персоналом, виділяти кошти на мотивацію працівників, впроваджувати різні методи заохочення працівників.

Ефективне управління трудовою складовою, як частини виробничого потенціалу підприємства можливе за удосконалення системи оплати праці, можливості до розвитку та мотивацій.

Наступним етапом дослідження фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є аналіз матеріально-сировинних ресурсів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз матеріало-сировинної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Темп приросту, %	
				2017/2016	2018/2017
Питома вага матеріальних затрат у собівартості продукції	0,95	0,96	0,95	1,20	-0,77
Питома вага витрат на оплату праці у сукупних витратах	0,03	0,03	0,03	-12,04	6,36
Частка матеріальних затрат до сукупних витрат	0,82	0,86	0,87	5,34	1,13
Рентабельність продукції	-0,68	0,55	-0,81	-181,13	-246,17
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	2,32	2,93	3,59	26,33	22,53
Матеріаловіддача	1,21	1,05	0,97	-13,22	-7,62
Матеріаломісткість	0,82	0,86	0,87	5,34	1,13
Коефіцієнт співвідношення нематеріальних активів і чистого доходу від реалізації продукції	0,12	0,10	0,31	-18,79	208,56

Примітка: побудовано автором на основі [37]

Коефіцієнт матеріаловіддачі протягом досліджуваного періоду скоротився, що свідчить про відсутність у підприємства резервів для підвищення виробництва. Зростання показника матеріаломісткості на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» протягом досліджуваного періоду свідчить про негативну тенденцію зростання матеріальних витрат на 1 грн. випущеної продукції. Показник питомої ваги матеріальних витрат відіграє важливу роль в оцінюванні матеріальної складової виробничого потенціалу підприємства. Протягом досліджуваного періоду він мав позитивну тенденцію до скорочення, що пов'язано зі скороченням вартості сировини для виготовлення продукції. Незмінне значення протягом 2017-2018 рр. мала питома вага витрат на оплату праці у сукупних витратах. Негативну динаміку мала рентабельність продукції у 2018 р., що зумовлено отриманим збитком. Одночасно, відбулося підвищення коефіцієнта оборотності матеріальних запасів, що свідчить про раціональність їх використання. У 2018 р. підвищилася частка матеріальних затрат до сукупних

витрат, що свідчить про витрачання коштів на купівлю якісної сировини, матеріалів, палива, запасних частин. В цілому, керівництву підприємства слід покращити ефективність використання матеріально-сировинних ресурсів.

Загалом, дослідження фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» дало змогу оцінити сучасний його стан. За проаналізованими елементами фінансового розвитку відсутнє зростання та підприємству доцільно визначити напрямки розвитку на майбутнє, покращити управління фінансовим розвитком на основі оцінювання ефективності, розробити рекомендації з удосконалення управління.

2.3 Оцінка фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Перешкодою розвитку та успішного функціонування підприємств є недостатнє фінансове забезпечення та неефективне використання фінансових ресурсів. Тому підприємства повинні аналізувати достатність фінансових ресурсів, ефективність управління власними фінансовими ресурсами. Тому слід провести експрес-діагностику фінансового забезпечення розвитку підприємства шляхом використання методичного підходу до оцінювання фінансового забезпечення розвитку підприємства [3].

В рамках методичного підходу до оцінювання фінансового забезпечення розвитку підприємства передбачається оцінка 3 груп показників, а саме: показники структури капіталу; показники поточного фінансування; показники ефективності фінансової діяльності підприємства. На підставі їх розрахунку у підприємства існуватиме можливість до визначення рівня фінансового розвитку.

Методичні рекомендації щодо проведення експрес-діагностики фінансового забезпечення розвитку підприємства дозволяють проаналізувати фінансовий розвиток за визначений період, здійснити порівнянні отриманих фактичних значень та оцінити стан досліджуваного об'єкта. Для проведення експрес-діагностики за результатами фінансово-господарської діяльності

підприємства використано показники-індикатори фінансового забезпечення розвитку.

Нами здійснено розрахунок показників структури капіталу, показників поточного фінансування, показників ефективності фінансової діяльності та зазначено їх оптимальне значення для ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр., що наведено в табл. 2.11.

В результаті проведених розрахунків можна відзначити, що у 2018 р. за показниками структури капіталу відбулися наступні зміни: коефіцієнт автономії відповідав нормативному значенню, але відносно 2017 р. відбулося скорочення у 1,2 рази, що свідчить про доцільність здійснення дій по підвищенню фінансової стійкості підприємства та існуючу загрозу кризового стану; коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів мав тенденцію до скорочення, але переважає значна частка залучених коштів, що слід регулювати; коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності не відповідає нормативному значенню та свідчить про залежність від позикових коштів; коефіцієнт короткострокової заборгованості знизився та дозволяє стверджувати про низьку ліквідність підприємства.

Таблиця 2.11 – Фактичні показники експрес-діагностики фінансового забезпечення розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Норматив	Темп приросту, %	
					2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6	7
Показники структури капіталу						
Коефіцієнт автономії (Ка)	0,24	0,23	0,50	>0,5	-4,27	121,14
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів (Ксп)	3,25	3,44	1,01	<1	5,84	-70,71
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (Кдфн)	0,76	0,77	0,50	>1	1,32	-35,22

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт короткострокової заборгованості (Ккз)	0,55	0,55	0,28	<0,4	0,92	-49,17

Показники поточного фінансування						
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (Квок)	0,06	0,06	0,001	>0,1	1,98	-93,07
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	0,4	0,36	0,66	>0,1	-10,00	83,33
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кмк)	1,14	1,22	0,45	1	7,09	-63,18
Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості (Кдк)	0,10	0,07	0,06	1	-30,74	-10,47
Показники ефективності фінансової діяльності						
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс)	0,45	0,45	0,72	>1	-1,11	60,22
Коефіцієнт страхування бізнесу (Ксб)	0,23	0,21	0,19	>0,1	-8,31	-9,14
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (Рвк)	-0,04	0,04	-0,03	0,45	-197,75	-161,02
Коефіцієнт рентабельності капіталу (Рв)	-0,01	0,01	-0,01	0,4	-193,57	-234,94

Примітка: побудовано автором на основі [15]

Щодо показників поточного фінансування, то у 2018 р. порівняно з 2017 р. маємо наступну динаміку: коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами скоротився та не відповідав нормативному значенню, тобто існує нестача власних коштів і спостерігається високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування; коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативному значенню та показує платоспроможність підприємства; коефіцієнт маневреності власного капіталу скоротився на 63,18% відносно 2017 р. та підприємству доцільно збільшувати частку власних ресурсів, залучати додаткові кошти; співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості знаходиться на рівні нижче нормативного значення та свідчить про те, що дебітори заборгували підприємству значну частку фінансових ресурсів, слід здійснювати кредитування клієнтів.

Щодо показників ефективності фінансової діяльності, то у 2018 р. відносно 2017 р. маємо наступну динаміку: коефіцієнт фінансової стійкості підвищився на 60,22%, але слід покращити якість використання власного капіталу, позикових коштів; коефіцієнт страхування бізнесу відносно 2017 р. знизився на 9,14%, що

свідчить про існування певних ризиків в функціонуванні підприємства, фінансовому розвитку; коефіцієнт рентабельності власного капіталу мав від'ємне значення, тобто використання власного капіталу є неефективним та діяльність збитковою; коефіцієнт рентабельності капіталу також є від'ємним, що свідчить про проблеми в функціонуванні підприємства.

На підставі розрахованих значень показників та шляхом використання методичного підходу до оцінювання фінансового забезпечення розвитку підприємства було визначено інтегральні показники складових фінансового забезпечення розвитку підприємства, а саме: I_1 – інтегральний показник структури капіталу; I_2 – інтегральний показник поточного фінансування; I_3 – інтегральний показник ефективності фінансової діяльності (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Значення інтегральних показників складових фінансового забезпечення розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Темп приросту, %	
				2017/2016	2018/2017
I_1	1,20	1,25	0,57	4,06	-54,16
I_2	0,43	0,43	0,29	0,59	-31,31
I_3	0,16	0,18	0,15	12,74	-18,38

Примітка: побудовано автором на основі [15]

Відповідно до розрахованих даних можна відзначити, що у 2018 р. відносно 2017 р. спостерігається скорочення інтегрального показника структури капіталу на 54,16% та інтегрального показника поточного фінансування на 31,31%, інтегрального показника ефективності фінансової діяльності на 18,38%.

Результати проведених розрахунків дозволяють створити еталонну модель фінансового забезпечення розвитку, яка відображає трансформовані в результаті проведення розрахунків за наведеною методикою, оптимальні значення інтегральних показників структури капіталу, поточного фінансування, ефективності фінансової діяльності (рис. 2.11).

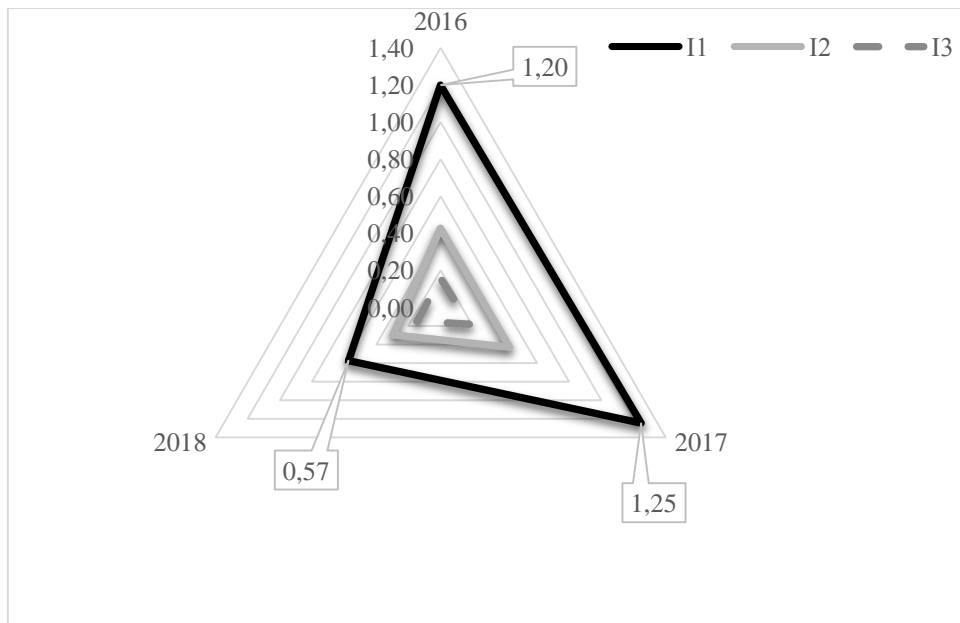


Рис. 2.11 – Тривимірна еталонна модель оптимального фінансового забезпечення розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Наведена модель сформована за розрахованими значеннями інтегральних показників і дозволяє порівняти, співставити стан структури капіталу, поточного фінансування та ефективності фінансової діяльності аналізованого підприємства з оптимальними значеннями.

На підставі визначення інтегральних показників за складовими також було розраховано інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку підприємства відповідно до наведеної методики. Інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» наведений на рис. 2.12.

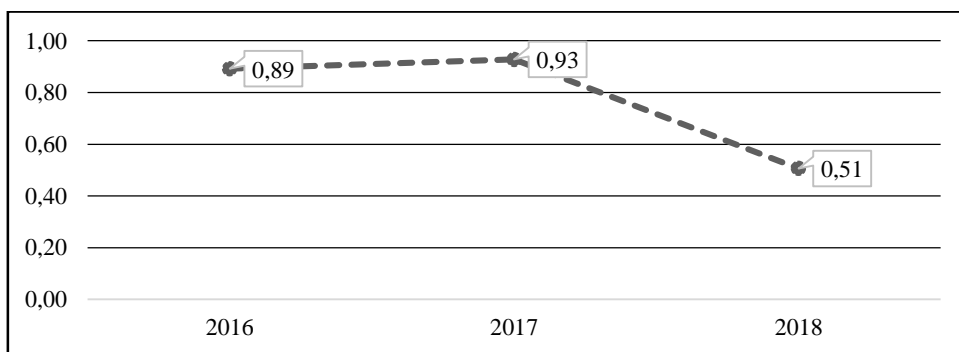


Рис. 2.12 – Інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2016-2018 рр.

Відповідно до отриманих даних можна стверджувати, що у 2018 р. відносно 2017 р. відбулося скорочення інтегрального показника фінансового забезпечення розвитку на 45,43%. Проте, для уточнення отриманих результатів за розрахунками інтегральних показників підприємства слід здійснити їх інтерпретацію. Тому для встановлення загального рівня фінансового забезпечення розвитку підприємства за окремими складовими та в цілому слід скористатися шкалою оцінки рівня фінансового забезпечення розвитку та провести інтерпретацію отриманих результатів (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Шкала оцінки рівня фінансового забезпечення розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Діапазон значень інтегральних показників:				Інтерпретація
Інтегральний показник структури капіталу	Інтегральний показник поточного фінансування	Інтегральний показник ефективності фінансової діяльності	Інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку	
0,75	0,41	0,55	0,75	Оптимальний
0,89-0,76 0,75-0,62	0,47-0,42 0,41-0,35	0,63-0,55 0,55-0,46	0,85-0,76 0,74-0,65	Нормальний
1,03-0,89 0,62-0,48	0,53-0,47 0,35-0,29	0,72-0,63 0,46-0,37	0,95-0,86 0,64-0,55	Допустимий
1,16-1,03 0,48-0,35	0,59-0,53 0,29-0,24	0,80-0,72 0,37-0,29	1,05-0,96 0,54-0,45	Низький
>1,16 <0,35	>0,59 <0,23	>0,80 <0,29	>1,06 <0,44	Кризовий

Примітка: побудовано автором на основі [15]

Таким чином, визначено у 2018 р. рівень фінансового забезпечення розвитку по підприємству, а саме: інтегральний показник структури капіталу – допустимий рівень; інтегральний показник поточного фінансування – низький рівень; інтегральний показник ефективності фінансової діяльності – кризовий рівень; інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку – низький рівень. Отже, фінансове забезпечення підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018 р. знаходиться на низькому рівні та відповідно фінансовий розвиток є

також низьким, тобто існує потреба у впровадженні способів його підвищення та здійснення управління.

Висновки до 2 розділу

В процесі дослідження проаналізовано складові фінансового розвитку, а саме: фінансова складова; техніко-технологічна складова; матеріально-сировинна складова; трудова складова; інформаційно-інноваційна складова.

Аналізуючи показники фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» слід відзначити, що у 2018 р. вони скоротилися. Це пов'язано із збитковістю функціонування підприємства та великою кількістю кредитних ресурсів. Аналіз ділової активності показав, що діяльність підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є неефективною. На основі проведеного аналізу рентабельності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можемо сказати, що є проблема з раціональним використанням наявних у нього коштів. В цілому, у 2018 р. відбулося погіршення фінансової складової підприємства.

За результатами проведеного аналізу показників техніко-технологічної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можемо зробити висновок, що матеріально-технічний рівень підприємства є задовільним. Проведений аналіз трудової складової дозволяє відзначити, що по підприємству у 2018 р. відбулося зниження продуктивності праці, коефіцієнта стабільності кадрів, зарплатовіддачі, частки прибутку на одного працюючого. Також у 2018 р. погіршилася матеріально-сировинна складова. За проаналізованими елементами фінансового розвитку відсутнє зростання та підприємству доцільно визначити напрямки розвитку на майбутнє.

Використано методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення розвитку підприємства та проведено оцінку 3 груп показників, а саме: показники структури капіталу; показники поточного фінансування; показники ефективності фінансової діяльності підприємства.

Відповідно до розрахованих даних можна відзначити, що у 2018 р. відносно 2017 р. спостерігається скорочення інтегрального показника структури капіталу, поточного фінансування, ефективності фінансової діяльності. Також розраховано інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку, який у 2018 р. відносно 2017 р. скоротився на 45,43%.

Застосовано шкалу оцінки рівня фінансового забезпечення розвитку для інтерпретації отриманих результатів та встановлення загального рівня фінансового забезпечення розвитку підприємства. Встановлено, що фінансове забезпечення підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018 р. знаходиться на низькому рівні та відповідно фінансовий розвиток є також низьким, тобто існує потреба у впровадженні способів його підвищення та здійснення управління.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Особливості розвитку стратегічного управління підприємств в Україні

На сьогодні, основні засади і підходи стратегічного управління (як управлінського процесу створення та підтримки стратегічної відповідності між цілями організації, її потенціалом і можливостями у зовнішньому середовищі) до українських підприємств запозичені переважно з розробок зарубіжних учених і практики американських, японських і європейських корпорацій з огляду на те, що досвід України у цій сфері невеликий. Безперечними лідерами у цій галузі є США і Японія.

Стратегічна проблематика підприємств в Україні повинна бути пов'язана не стільки з прискоренням віддачі інвестицій, з підвищенням вартості акцій чи з завоюванням нових ринків, скільки з загальною економічною кризою, критичним станом виробництва тощо. Тому йдеться, у першу чергу, про антикризове управління в умовах відсутності раціональної структури і нестабільності економіки. Тільки успішне оволодіння методами і підходами сучасного стратегічного управління з урахуванням ризику появи кризових ситуацій і його успішне впровадження дозволить підприємствам функціонувати стабільно та забезпечить їм позитивні перспективи щодо зростання. А творчий підхід до вивчення іноземного досвіду і перенесення його на ґрунті українських підприємств, з урахуванням специфіки господарювання в українській перехідній економіці, посприє вітчизняному бізнесу в становленні конкурентоспроможного виробництва і зростанню його ефективності.

Доцільність формування стратегії та запровадження стратегічного управління у практику вітчизняних підприємств обумовлюється тим, що (полягає в наступному):

- стратегія, відображаючи систему цінностей, погляди вищого керівництва підприємства, його бачення майбутнього, допомагатиме зорієнтувати персонал у потрібному напрямку;

- раціональна структура економіки є такою системою виробництва та його обслуговування (інституційного, ресурсного, грошово-фінансового, науково-технічного, інформаційного, цінового (ринкового), інфраструктурного, кадрового тощо), за якої формується (або сформована) на місцевому, регіональному і національному рівнях агрегації необхідна кооперація виробництва кінцевої продукції, яка має ринки збуту і на яку існує адекватний попит, а саме виробництво здатне вдосконалюватися та розвиватися, тобто підприємства є інтегровані (або інтегруються) в місцеву, регіональну та національну господарські системи.

- аналіз середовища підприємства, трактуючи вихідну ситуацію, визначатиме обмеження, які ним накладаються і можливу його еволюцію;

- сформована стратегія виступатиме інструментом координації, який буде забезпечувати узгодження цілей, а у випадку виникнення протиріч сприятиме досягненню компромісів, допомагатиме здійснювати діагностику діяльності підприємства, визначаючи причини відхилень між результатами та цілями (причини стратегічних розривів);

- наявність сформованої стратегії підвищуватиме адаптивну готовність підприємства до непередбачених змін, демонструючи зв'язок між функціональними підрозділами підприємства, сприятиме обґрунтованому управлінню.

Тому, на нашу думку, дискусія на тему, чи доцільно вітчизняним підприємствам витратити час і гроші на розробку стратегії розвитку є зайвою. Хоча на вітчизняних підприємствах запровадження системи стратегічного управління буде пов'язане з багатьма проблемами, зокрема з усвідомленням того, що для отримання бажаного результату потрібно одночасно вирішувати як поточні, так і стратегічні завдання. Так, у новостворених підприємствах керівництво є настільки зайнятим поточними проблемами, що не має змоги

займатися плануванням (а тим більше довгостроковим) діяльності, а у діючих – менеджери відмовляються складати плани, аргументуючи це тим, що раніше цілком без них обходилися. Причинами також є складність і швидка зміна ринкових процесів, зокрема збільшення розмірів підприємств, ускладнення форм їх діяльності, нестійкість зовнішнього середовища тощо. А до цього треба ще додати і те, що єдиного рецепту оптимального управління підприємством не існує. А отже, треба обирати той тип, який найбільше відповідає певному виду проблем [6].

Але підприємство, яке володіє стратегією і запроваджує стратегічне управління, завжди має можливість поводитися послідовно і системно, що збільшує імовірність досягнення ним поставленої мети.

І, як показує зарубіжний, зокрема американський, досвід, більшість успішних підприємств регулярно розробляють стратегію свого розвитку. А основним завданням такого управління на цих підприємствах є забезпечення досягнення прибутку не тільки сьогодні, але й постійно в довготривалій перспективі. При цьому, на нашу думку, стратегічна проблематика вітчизняних підприємств повинна пов'язуватися не стільки з нарощуванням прибутків на основі завоювання нових ринків, скільки з антикризовим керуванням в умовах нестабільності економіки. Причини і мотиви кризових явищ на вітчизняних підприємствах стосуються в основному:

- фінансування (занадто висока частка позичкового капіталу);
- постачання (втрата постачальників);
- виробництва (застарілі технології);
- наукових розробок і конструювання (відсутність власних патентів);
- керування (негнучкий менеджмент);
- організації (бюрократія, негнучка ієрархічна структура);
- персоналу (висока плинність, недостатня мобільність).

І тільки оволодіння методами і підходами сучасного стратегічного управління з урахуванням вище – перерахованих причин виникнення кризових явищ на вітчизняних підприємствах і його успішне впровадження дозволить

підприємствам працювати стабільно і забезпечити їм перспективи для розвитку. А думка про те, що за тяжких умов перехідної економіки чи затяжної економічної кризи розроблення і впровадження стратегічного управління передчасне є помилковою. Тому що нездатність передбачити і непоінформованість про наявні методи і прийоми антикризового керування і планування під час спаду виробництва чи його нестабільності може привести до повного банкрутства підприємства стратегічного управління в Україні

Правда існують і певні обмеження щодо запровадження стратегічного управління на вітчизняних підприємствах. На нашу думку, вони обумовлені в основному:

- невизначеністю ринкового середовища перехідної економіки;
- великими витратами на організацію планування і реалізації стратегії, зокрема, на дослідження ринку та впровадження стратегічних змін;
- відсутністю кваліфікованих спеціалістів відповідного профілю;
- небажанням перших осіб підприємств займатися стратегічним управлінням.

Тому при постановці стратегічного управління на вітчизняних підприємствах необхідно:

1) по-перше, переконатися, що реально перша особа підприємства дійсно прагне і готова займатися стратегічним управлінням;

2) по-друге, створити відділ (департамент, управління тощо) стратегічного розвитку на підприємстві, перед яким повинні ставитися завдання зведення усіх стратегічних напрацювань у задані певним форматом проекти рішень і становлення й удосконалення усіх конкретних робіт зі стратегічного менеджменту, тобто здійснення спеціалізованої циклічної діяльності з розробки, реалізації і розвитку стратегії підприємства.

3) по-третє, дотримуватися певних (сформованих А. Томпсоном і А. Стріклендом) принципів розроблення ефективних стратегій:

- плануючи та впроваджуючи стратегії, дійте так, щоб поліпшити конкурентну позицію підприємства на тривалий час;

- усвідомте, що чітка і послідовна конкурентна стратегія забезпечує підприємству гарну репутацію та визнання в галузі;
- часта зміна стратегій, спрямована на використання наявних можливостей, дасть лише незначні результати;
- намагайтеся уникати стратегій, які є компромісом між нижчими витратами та масштабнішою диференціацією, між більш та менш значною ринковою привабливістю;
- об'єктивно оцінюйте конкурентів та їх дії;
- вкладайте кошти в створення тих конкурентних переваг, які є умовою отримання прибутку вище середнього рівня;
- дотримуйтеся агресивної стратегії для створення конкурентних переваг і оборонної для їх захисту;
- уникайте стратегій, які є успішними лише за сприятливих умов;
- сподівайтесь на краще, а готуйтеся до гіршого;
- обережно використовуйте жорсткі, та не гнучкі стратегії, які позбавляють підприємство можливості маневру, так як зміни ринкової кон'юнктури можуть зробити неможливою їх реалізацію;
- не намагайтеся атакувати сильних конкурентів без істотної конкурентної переваги й належного фінансового забезпечення;
- атакувати слабого конкурента вигідніше, ніж сильного;
- уникайте зниження цін без істотної переваги у витратах;
- пам'ятайте, що надто агресивна політика, спрямована на захоплення ринку, може спровокувати гідну відповідь з боку конкурентів, що призведе до зниження прибутків; намагайтеся виявити найбільш значні відмінності в якості, можливостях використання товару, його обслуговуванні при реалізації стратегії диференціації.

А вдумливий, творчий підхід до вивчення наявного іноземного досвіду в сфері стратегічного управління і перенесення його, з урахуванням специфічних умов розвитку економіки України, на вітчизняні підприємства надасть допомогу

вітчизняному бізнесу в становленні необхідних виробництв і зростанні їх ефективності.

До речі, уже сьогодні вітчизняні підприємства формують новий підхід до системи управління взагалі та стратегічного зокрема, оснований на поширеній на Заході (зокрема в США) практиці до децентралізації управління компаніями. Згідно з цим підходом відбувається трансформація організаційної структури сучасного підприємства як форми бізнесу, так і управління ним, на засадах переходу від функціональної гіперцентралізованої структури, яка розподіляє діяльність і завдання згідно з її основними економічними функціями, до незалежних або квазінезалежних підрозділів (так званих СГЦ), які формують і реалізують стратегію на окремих сегментах ринку і можуть там бути конкурентоспроможними. Але формування нового типу структури підприємства і його управління – це перший крок у запровадженні системи ефективного стратегічного управління у вітчизняному бізнесі з урахуванням сучасних його особливостей.

На майбутнє, за умови стабілізації національної економіки та успішності ринкових реформ, вітчизняним підприємствам, при формуванні своєї стратегії, можна запропонувати як орієнтир 12 головних напрямків, та на яких базується формування стратегії економічного розвитку іноземних корпорацій. Треба також відмітити, що в світовій практиці великі корпорації, як правило, формують на основі поєднання кількох напрямків власну складну стратегію розвитку на певний період часу. Поєднання кількох напрямків розвитку одночасно необхідне в багатопрофільних компаніях, щоб відобразити особливості видів виробничо-господарської діяльності, яку здійснюють різні підрозділи. Але навіть невеликі компанії, які мають один вид основної діяльності, часто komponують на основі базових ізольованих підходів складнішу і багатограннішу стратегію. Наприклад, скорочення видатків і продаж окремих допоміжних об'єктів може поєднуватися з розвитком ринку і продукції.

Таблиця 3.1 – Рекомендовані еталонні стратегії (напрями) розвитку підприємств

Порядковий номер	Базова стратегія (напрями) розвитку підприємств	Характерна ознака	Характеристика вартості та ризикованості	
			обсяг капіталовкладень	ступінь фінансового ризику
1	2	3	4	5
1	Концентрація зусиль на поточному бізнесі	Збільшення обсягів виробництва тієї самої продукції (виконання робіт, надання послуг) і закріплення за собою того самого ринку збуту. Забезпечує повільні темпи розвитку і підвищення рентабельності	Мінімум додаткових фінансових ресурсів	Мінімальний
2	Розширення ринку	Розширення ринку збуту тієї самої продукції (виконання робіт, надання послуг або з невеликою модифікацією) за рахунок маркетингових заходів (збільшення каналів розподілу, зміна змісту реклами і засобів сприяння продажу). Забезпечує помірні темпи розвитку і підвищення рентабельності	Помірні інвестиції	Помірний
3	Оновлення продукції	Суттєва модифікація продукції або створення нових моделей. Забезпечує помірні темпи розвитку і підвищення рентабельності	Те саме	Те саме
4	Інновація	Упровадження оригінальних, новітніх ідей, створення продукції з якісно новими характеристиками. Забезпечує значне підвищення рентабельності (можливість отримання надприбутку) у разі успіху або великі збитки (імовірність банкрутства) у випадку провалу	Капіталовкладення, тривалий термін окупності	Високий
5	Горизонтальна інтеграція – стратегія поглинання конкурентів	Зростання фірми за рахунок об'єднання (або придбання) з підприємствами, що випускають таку саму (або подібну) продукцію. Забезпечує високі темпи розвитку, помірне або високе підвищення рентабельності	Помірні інвестиції	Помірний
6	Вертикальна інтеграція	Встановлення контролю (або придбання) над посередниками: між фірмою та кінцевим споживачем – прогресивна інтеграція; над посередниками (або виробниками), що постачають сировину(матеріали), - регресивна інтеграція. Забезпечує помірні темпи розвитку і підвищення рентабельності	Те саме	Те саме
7	Спільне підприємство	Об'єднання з іноземним капіталом. На основі спільного права власності дає змогу залучити на вигідних умовах необхідні ресурси (трудові, матеріальні, фінансові). Забезпечує високі темпи розвитку і підвищення рентабельності	Залежить від конкретного проекту	Залежить від конкретного проекту

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5
8	Концентрична диверсифікація	Розширення діяльності за рахунок купівлі підприємств, що виробляють	Великі інвестиції	Зменшення фінансового ризику

		іншу продукцію, але з високою сумісністю з поточним бізнесом. Купівля підприємств, продукції, ринків збуту, технології яких подібні до власних, але не ідентичні їм		
9	Конгломератна диверсифікація	Розширення діяльності за рахунок придбання високоприбуткових підприємств незалежно від виду їх діяльності. Синергичний ефект від злиття – суттєве підвищення рентабельності	Великі інвестиції	Суттєве зменшення фінансового ризику
10	Зменшення витрат	Якщо фірма переживає період зниження доходів, використовуються різноманітні заходи щодо зменшення витрат, щоб фірма змогла подолати негативні тенденції та вижити. Спостерігається зниження темпів розвитку та рентабельності	Скорочення (або заморожування) інвестицій	Зменшення ризику банкрутства
11	Частковий розпродаж	Якщо стратегія скорочення витрат не була ефективною, може бути прийняте рішення продати окремі компоненти справи, що мають високу ринкову вартість і цим поліпшити фінансове становище фірми. Спостерігається зниження темпів розвитку і рентабельності	Часткове повернення попередніх капіталовкладень	Зменшення ризику фінансових втрат
12	Ліквідація	Продаж компанії окремими частинами за планом з тим, щоб ліквідувати її з найменшими втратами для акціонерів. Здійснюється тоді, коли передбачається банкрутство компанії. Планова ліквідація може забезпечити вигідний продаж майна. Результат – згорання діяльності	Те саме	Зменшення ризику втрат для акціонерів

Дев'ять з 12 можливих стратегій, наведених у таблиці, передбачають певні темпи розвитку компанії. Проте, очевидно, що всі підприємства намагаються розвиватися і якщо, наприклад, підсумувати всі плани зростання обсягів реалізації компаній однієї галузі, то загальна сума суттєво перевищить реальні потреби ринку. А це означає, що не всі стратегічні плани можливо виконати. Отже, вибір шляхів розвитку є найвідповідальнішим для менеджерів підприємств.

Зазначимо, що підприємства можуть реалізовувати стратегії розвитку трьома способами:

- використовуючи внутрішні резерви в межах існуючої організаційної структури;
- вступаючи у стратегічні альянси з іншими фірмами;
- здійснюючи злиття і поглинання.

Таким чином, можна зробити висновок, що підприємства, які володіють стратегією і запроваджують стратегічне управління, завжди мають можливість

поводитись послідовно і системно у своєму бізнесі, зокрема та в ринковому динамічному конкурентному середовищі в цілому, що збільшує імовірність досягнення ними поставленої мети. Тому запровадження системи стратегічного управління в Україні і є об'єктивно необхідним процесом у сфері організації управління бізнесом, який підвищує готовність підприємницьких організацій адекватно реагувати на непередбачені зміни і сприяє обґрунтованому, узгодженому вирішенню як поточних так і стратегічних проблем (бо стратегічне управління в конкретний момент визначає, як організація має діяти в сучасних умовах, щоб досягти бажаної мети в майбутньому, виходячи з того, що оточення змінюватиметься). В основу цього процесу необхідно покласти наявний іноземний досвід в сфері стратегічного управління і забезпечити творче перенесення його, з урахуванням специфічних умов розвитку економіки України, на вітчизняні підприємства щоб допомогти їм у становленні необхідних виробництв і зростанні їх ефективності.

3.2 Розробка механізму забезпечення фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

При розробленні механізму забезпечення фінансового розвитку підприємства необхідно приділити увагу сутності самого механізму та аналізу його елементів, які знаходяться в безпосередньому взаємозв'язку. Так, кожна система повинна містити в собі сукупність взаємопов'язаних між собою завдань, функцій, цілей, принципів, методів, важелів та інструментів.

В загальному вигляді концепцію управління фінансовим розвитком на підприємстві можна зобразити наступним чином (рис. 3.1).

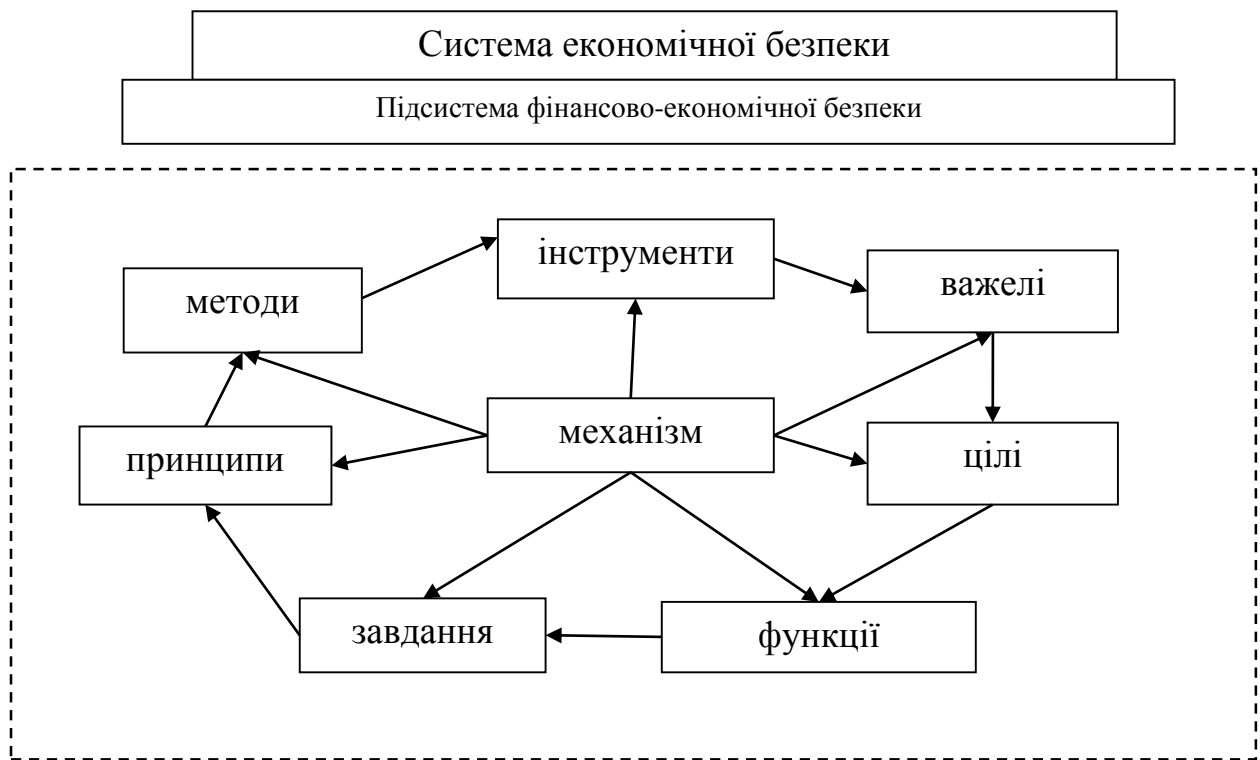


Рис. 3.1 – Концепція управління фінансово-економічною безпекою

Тепер потрібно представити розгорнуту модель організаційно-економічного механізму забезпечення фінансового розвитку на підприємстві. При розробці такого механізму на сучасному підприємстві потрібно враховувати можливість формування двох напрямів розвитку підприємства. За першого напрямку потрібно враховувати ситуацію, яка склалася на підприємстві, визначати основні цілі, а політика підприємства має бути сформована таким чином, щоб втримати й розширити свій життєвий простір. За другим – потрібно використовувати інструменти, важелі, методи та принципи забезпечення фінансовим розвитком на підприємстві для вивчення ситуацій, які виникають під дією інших суб'єктів (конкурентами та держави), які можуть бути спрямовані проти розвитку й діяльності підприємства та негативно впливають на його життєвий простір.

Потрібно зазначити, що для реалізації першого напрямку розвитку потрібно проводити оцінку ресурсів на відповідність сукупним пріоритетним цілям

розвитку підприємства. Щоб реалізувати другий напрям розвитку, потрібно створити комплекс оцінювальних та розпізнавальних методів ступеня загроз, які створюються зовнішньою ситуацією та внутрішнім середовищем на підприємстві та посприяти розробці механізмів захисту від них.

Механізм забезпечення фінансовим розвитком підприємств машинобудування, включає суб'єкти та об'єкти управління фінансовим розвитком, основні задачі та групи пріоритетів забезпечення фінансового розвитку, проектування системи фінансового розвитку, ряд сформованих етапів, які повинні визначатися послідовністю і завершеністю та основні результати забезпечення фінансового розвитку (рис. 3.2). Розглянемо детальніше кожен з елементів механізму.

До суб'єктів забезпечення фінансового розвитку на підприємстві можна віднести осіб, служби, органи, підрозділи, відомства та установи, які безпосередньо пов'язані із забезпеченням фінансового розвитку на підприємстві.

Об'єктом може виступати, відповідно, все на що направлені зусилля по забезпеченню фінансового розвитку, точніше кажучи – основні фінансові інтереси та процеси забезпечення фінансового розвитку.

Основні задачі та групи пріоритетів забезпечення фінансового розвитку на підприємстві повинні охоплювати забезпечення стійкого розвитку підприємства та реалізовувати його основні економічні інтереси; організовувати попереджувальні заходи по запобіганню можливим загрозам і ризикам, а також виключати можливість зростання рівня небезпеки; забезпечувати ведення економічно-ефективної господарської діяльності за допомогою високого рівня використання ринкових можливостей і фінансових ресурсів.

В сучасних ринкових умовах розвитку економіки особливої уваги на підприємстві слід приділяти проектуванню системи фінансового розвитку. Таке поняття слід віднести не до способів виконання проектування, а до напряму управлінської діяльності на підприємстві.



Рис. 3.2 – Механізм забезпечення фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Проектування системи фінансово-економічної безпеки можна розуміти, як взаємодію творчих зусиль розробників, існуючого методичного інструментарію, можливостей обчислювальної техніки та накопичених даних для формування цілісної системи фінансового розвитку, результатом діяльності такої системи є постійний розвиток і зростання власності підприємства. Алгоритм проектування і впровадження системи фінансового розвитку на підприємствах представлений на рис. 3.3.

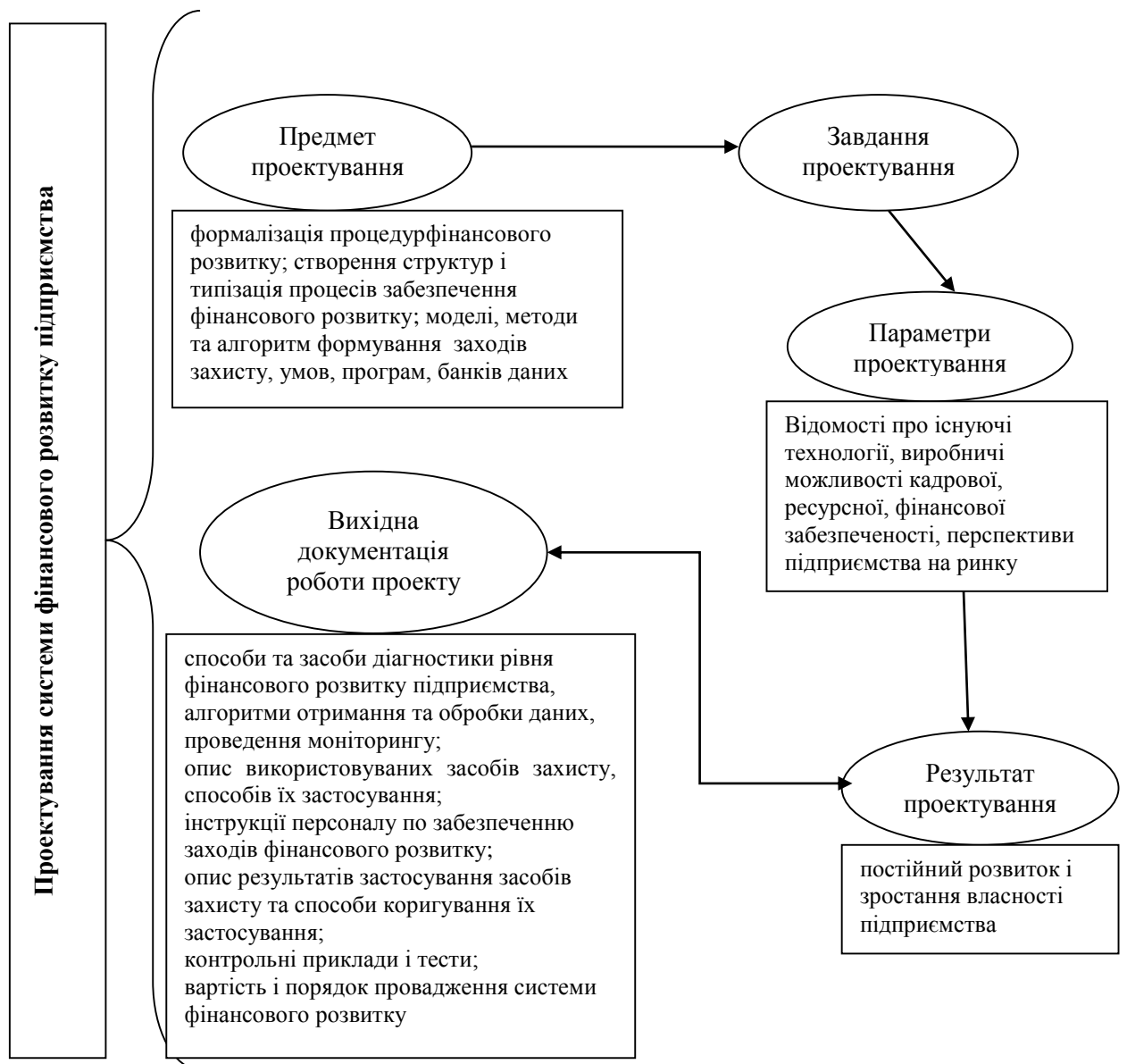


Рис. 3.3 – Алгоритм проектування системи фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Проектування системи фінансового розвитку визначається, як процес створення опису, необхідного для побудови в заданих умовах ще не існуючого економічного механізму, на основі первинної формалізації стану керованого об'єкта. Таким чином, вихідним моментом проектування системи фінансового розвитку виступає, по-перше її опис, представлений у відповідній формі, завдання на проектування. В завданні на проектування системи фінансового розвитку повинні міститися параметри, що визначають функціонування системи фінансового розвитку підприємства.

Розробку проектів системи фінансового розвитку потрібно здійснювати кваліфікованими фахівцями не тільки в області економіки і фінансів, але також і в області маркетингу, управління, соціології та колективної психології, права.

Тепер потрібно розглянути детальніше етапи забезпечення фінансового розвитку на підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ». Перший етап передбачає визначення найголовніших цілей та місії діяльності підприємства, та його пріоритетних фінансових інтересів. Місія має суттєве значення, тому що саме вона являється базою для розроблення та узгодження цілей, планування на підприємстві, формування відносин із зовнішніми учасниками ринку.

На другому етапі відбувається визначення необхідності управління фінансовим розвитком на підприємстві.

Третій етап має на меті вибір стратегії управління фінансовим розвитком який повинен базуватися на тому фактичному рівні, що займає на даний момент підприємство. На рис. 3.4 зображено стратегії управління фінансовим розвитком на підприємстві та їх взаємозв'язок з його рівнем. Виходячи з цього пропонуємо виділити наступні стратегії управління фінансовим розвитком на підприємстві:

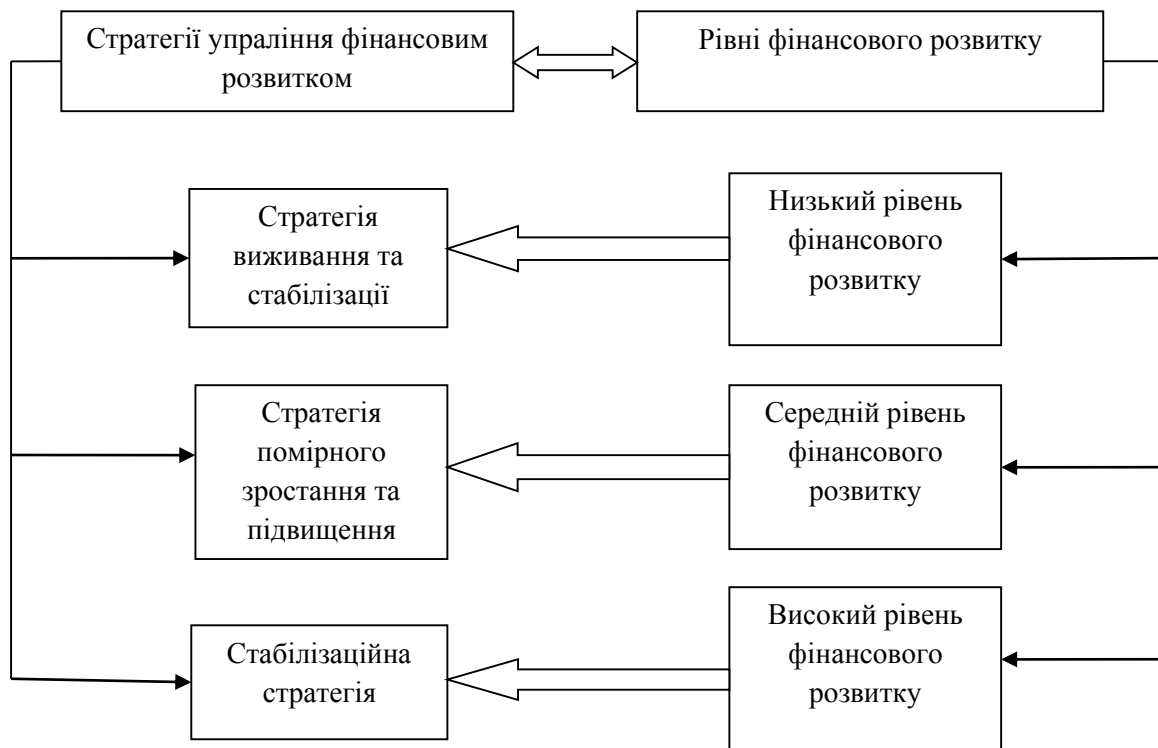


Рис. 3.4 – Вибір стратегії управління фінансовим розвитком на підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

– стратегія виживання та стабілізації, яку слід застосовувати, якщо фінансовий розвиток на підприємстві досяг низького рівня. До дій, які застосовуються при виборі такої стратегії слід віднести: зниження витрат на виробництво продукції; скорочення адміністративних витрат; фінансування діяльності направленої на розширення асортименту продукції та підвищення її вартості; пошук нових збутових ринків; оновлення основних фондів підприємства;

– стратегія помірною зростання та підвищення, яка повина використовуватись при середньому рівні фінансового розвитку. Дії цієї стратегії повинні бути направлені на стабілізування фінансового стану який займає підприємство у даний момент та під її впливом формуються умови при яких підприємство може підвищити рівень свого фінансового розвитку. Так, проводиться зниження адміністративних витрат через їх ревізію; виділяються фінансові засоби задля навчання персоналу та підвищення їх кваліфікації;

розробляються нові (унікальні) види продукції; фінансуються дослідження в області маркетингу; закріплюються позиції на освоєних ринках;

– стабілізаційна стратегія, застосування якої повинно відбуватися за високим рівнем фінансового розвитку на підприємстві, для того, щоб закріпити досягнутий рівень фінансового розвитку. Потрібно проводити перевірки технічного рівня основних фондів та обладнання; забезпечувати ефективне використання та розподіл фінансових ресурсів на підприємстві; забезпечування продовження підписаних контрактів з постачальниками матеріалів та сировини.

На наступному етапі визначаються повноваження та відповідальні центри щодо забезпечення фінансового розвитку на підприємстві. Система забезпечення центрів відповідальності повинна передбачати:

- встановлення за видами відповідальних центрів;
- система планування у кожному з центрів;
- системне складання звітів щодо результативності робіт та співставлення отриманих результатів із плановими показниками діяльності у відповідальних центрах;
- встановлення взаємозв'язків організаційної структури із відповідальними центрами підприємства;
- призначення керівника в кожному центрі, який буде відповідати за результати діяльності своєї ланки та співставляти отримані результати із плановими показниками;
- розподіл сфери відповідальності і компетенцій керівництва за досягнення результатів діяльності кожного такого центру;
- забезпечення системи контролю за виконанням показників діяльності центрів відповідальності. Розглянемо схематично всі центри відповідальності за управлінням фінансовим розвитком на підприємстві (рис. 3.5).

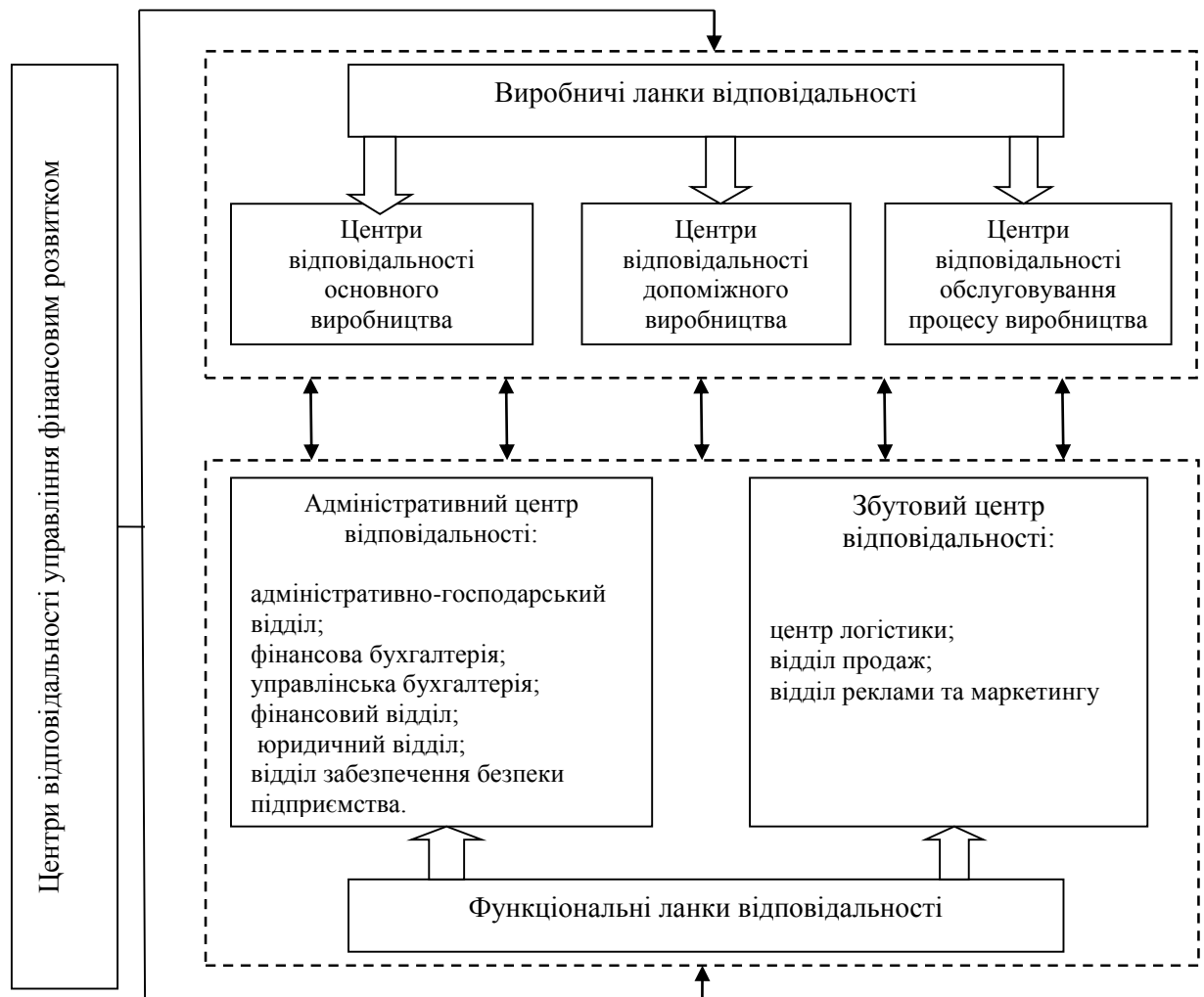


Рис. 3.5 – Відповідальні центри управління фінансовим розвитком на підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

П'ятий етап передбачає оцінку ефективності управління фінансовим розвитком підприємства. На цьому етапі відбувається оцінка фінансового стану підприємства за допомогою ряду показників; оцінка рівня фінансового розвитку. На основі отриманих результатів аналізу показників фінансової діагностики: ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності, інвестиційної привабливості та інноваційного розвитку, проводиться розрахунок показників фінансового розвитку.

На останньому шостому етапі відбувається формулювання висновків про рівень фінансового розвитку досліджуваного підприємства.

Ефективне функціонування механізму забезпечення фінансового розвитку підприємства має допомагати вирішити наступні завдання:

1) Забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства та його фінансової стійкості і незалежності.

2) Забезпечення технологічної незалежності підприємства і досягнення високої конкурентоспроможності його технологічного потенціалу.

3) Розроблення та реалізація системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків.

4) Висока ефективність менеджменту підприємства, оптимальність й ефективність його організаційної структури.

5) Високий рівень кваліфікації персоналу підприємства і його інтелектуального потенціалу.

6) Якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства.

7) Забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства, комерційної таємниці і досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи всіх служб.

8) Забезпечення ефективної системи управління фінансовим розвитком підприємства.

9) Своєчасне виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці підприємства, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового й матеріального збитку, порушенню їх нормального функціонування й розвитку.

10) Забезпечення безпеки комерційних інтересів підприємства.

Послідовність та змістовне наповнення етапів забезпечення фінансовим розвитком підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ», які було детально описано вище, зображено на рис. 3.6.

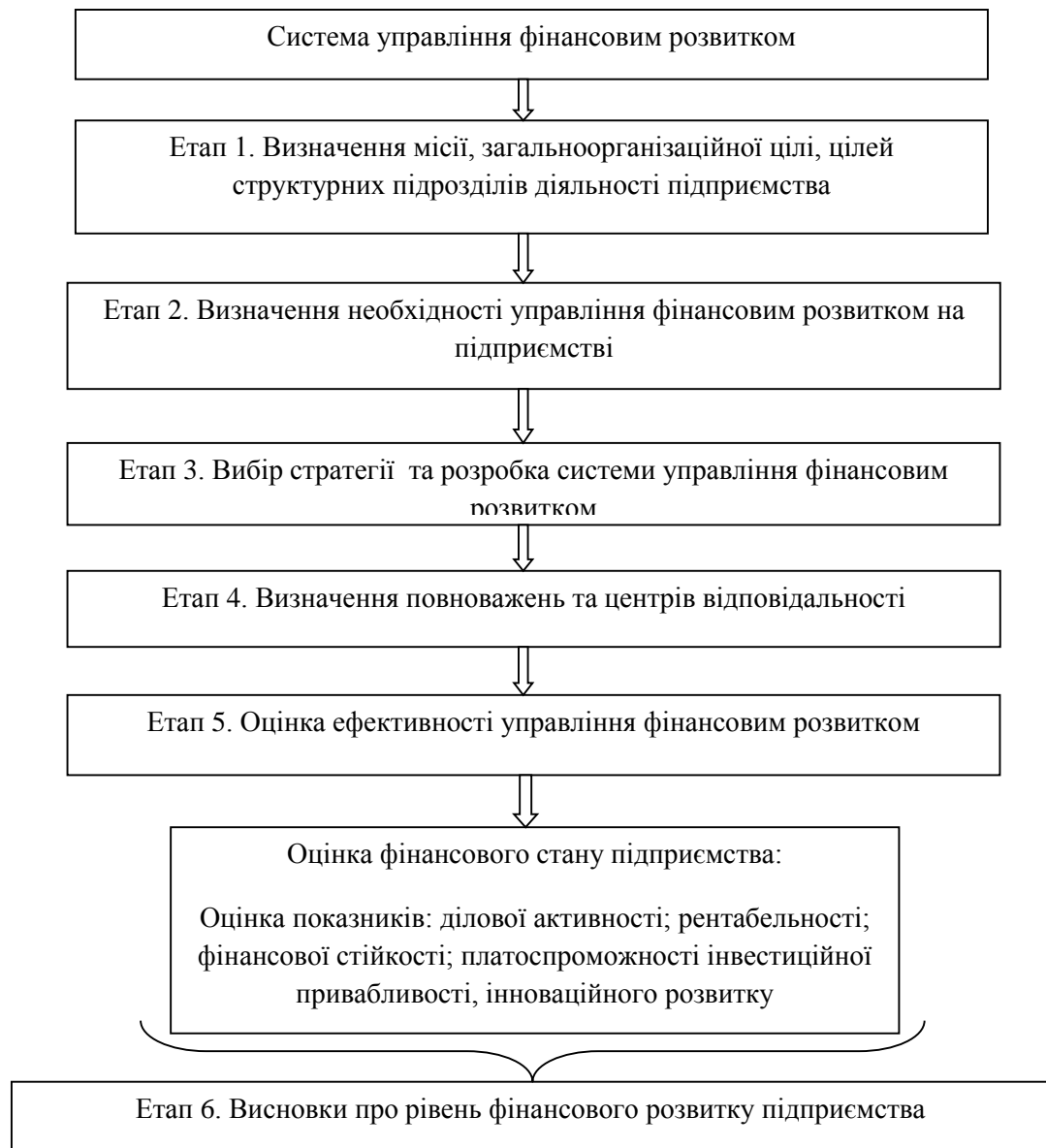


Рис. 3.6 – Етапи забезпечення фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

Дуже велике значення у механізмі забезпечення фінансового розвитку підприємства відіграє сфера інновацій.

До заходів в сфері інновацій, які спрямовані на посилення фінансового розвитку підприємства, можна віднести наступні:

- розвиток науки за рахунок інноваційного забезпечення та створення відповідної інфраструктури;
- створення інститутів формування і функціонування інтелектуального капіталу та комерціалізація нововведень;
- удосконалення системи перепідготовки кадрів;
- удосконалення правової бази створення науково-технологічного потенціалу машинобудівної галузі;
- спрощення системи захисту прав інтелектуальної власності;
- становлення ринку та формування попиту на інноваційну продукцію.

Для того, щоб створити і реалізувати ефективний механізм забезпечення фінансового розвитку підприємства, не можна оминати й не розглянути джерела його фінансування. За допомогою проаналізованої економічної літератури, можна запропонувати виділення наступних джерел фінансування організаційно-економічного механізму:

- нормативно-правові джерела забезпечення, які можуть включати закони, постанови, розпорядження, накази, нормативи, які спрямовані на регулювання фінансової діяльності підприємств; програми та стратегії економічного розвитку; стратегічні плани та проекти підприємства;

- організаційно-економічні джерела забезпечення такі, як державні органи управління на центральному, регіональному та галузевому рівнях; суб'єкти та об'єкти економічної діяльності в галузі;

- фінансово-інвестиційні джерела забезпечення механізму управління фінансовим розвитком на підприємстві. Без сумнівів можна сказати, що проблеми фінансування повинні вирішуватись на макрорівні, тобто державою. Наприклад, субсидії та дотації, податкові стимули; також потрібно спростити систему кредитування та залучати іноземних інвесторів до фінансування. Всі вище перелічені джерела відносяться до зовнішніх джерел фінансування. Щодо внутрішнього фінансування, то воно може здійснюватися через нерозподілений прибуток підприємства, надходження від реалізації майна, амортизаційні відрахування.

Дії щодо забезпечення фінансового розвитку на підприємстві не повинні зводитися тільки до разових заходів щодо підвищення продуктивності праці, скорочення витрат, пошуку нових ринків капіталу, розширення чи звуження асортиментних ліній, підвищення якості продукції та менеджменту, реструктуризації активів і пасивів компанії, удосконалення маркетингової політики тощо. Усі ці завдання необхідно вирішувати постійно, незалежно від того в якому стані знаходиться підприємство.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було розглянуто особливості розвитку стратегічного управління підприємств в Україні та встановлено, що стратегічна проблематика підприємств в Україні повинна бути пов'язана не стільки з прискоренням віддачі інвестицій, з підвищенням вартості акцій чи з завоюванням нових ринків, скільки з загальною економічною кризою, критичним станом виробництва тощо. Тому йдеться, у першу чергу, про антикризове управління в умовах відсутності раціональної структури і нестабільності економіки. Тільки успішне оволодіння методами і підходами сучасного стратегічного управління з урахуванням ризику появи кризових ситуацій і його успішне впровадження дозволить підприємствам функціонувати стабільно та забезпечить їм позитивні перспективи щодо зростання.

Було запропоновано механізм забезпечення фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ». Ефективне функціонування якого має допомагати вирішити наступні завдання: забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства та його фінансової стійкості і незалежності; забезпечення технологічної незалежності підприємства і досягнення високої конкурентоспроможності його технологічного потенціалу; розроблення та

реалізація системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків; висока ефективність менеджменту підприємства, оптимальність й ефективність його організаційної структури; високий рівень кваліфікації персоналу підприємства і його інтелектуального потенціалу; якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства; забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства, комерційної таємниці і досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи всіх служб; забезпечення ефективної системи управління фінансовим розвитком підприємства; своєчасне виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці підприємства, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового й матеріального збитку, порушенню їх нормального функціонування й розвитку; забезпечення безпеки комерційних інтересів підприємства.

ВИСНОВКИ

У першому розділі було розглянуто сутність та зміст розвитку підприємства, та визначено системоутворюючі характеристики розвитку підприємства як такі, що: досить складні і мають різний ступень невизначеності; носять інноваційний характер; передбачають структурні зміни у всіх сферах діяльності підприємства; ґрунтуються на ресурсних обмеженнях; узгоджуються з критеріями розвитку підприємства; мають довгострокові та важкозворотні наслідки; переводять підприємство з його сучасного стану в бажане чи прогнозоване майбутнє.

Бул розглянуто роль фінансової стратегії у розвитку підприємства, та зазначено, що концепція стратегічного управління відображає чітке стратегічне позиціонування підприємства (включаючи і фінансову його позицію), представлене в системі принципів і цілей його функціонування, механізмів заємодії між елементами господарської та організаційної структури і формах їх адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Також було розглянуто сутнісні характеристики фінансової стратегії підприємства та взаємозв'язок загальних і фінансових стратегічних цілей підприємства. Було відмічено, що необхідність розробки фінансової стратегії зумовлена в першу чергу створенням загальної стратегії підприємства і виявляє її зв'язок та взаємозалежність із загальними стратегічними цілями підприємства. При постановці загальних стратегічних цілей необхідно враховувати їх фінансові складові, але при цьому необхідно враховувати, що фінансові цілі можуть накласти корективи на процес формування загальної стратегії підприємства.

В процесі дослідження проаналізовано складові фінансового розвитку, а саме: фінансова складова; техніко-технологічна складова; матеріально-сировинна складова; трудова складова; інформаційно-інноваційна складова.

Аналізуючи показники фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» слід відзначити, що у 2018 р. вони скоротилися. Це пов'язано із збитковістю функціонування підприємства та великою кількістю кредитних ресурсів. Аналіз ділової активності показав, що діяльність підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є неефективною. На основі проведеного аналізу рентабельності ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можемо сказати, що є проблема з раціональним використанням наявних у нього коштів. В цілому, у 2018 р. відбулося погіршення фінансової складової підприємства.

За результатами проведеного аналізу показників техніко-технологічної складової фінансового розвитку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» можемо зробити висновок, що матеріально-технічний рівень підприємства є задовільним. Проведений аналіз трудової складової дозволяє відзначити, що по підприємству у 2018 р. відбулося зниження продуктивності праці, коефіцієнта стабільності кадрів, зарплатовіддачі, частки прибутку на одного працюючого. Також у 2018 р. погіршилася матеріало-сировинна складова. За проаналізованими елементами фінансового розвитку відсутнє зростання та підприємству доцільно визначити напрямки розвитку на майбутнє.

Використано методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення розвитку підприємства та проведено оцінку 3 груп показників, а саме: показники структури капіталу; показники поточного фінансування; показники ефективності фінансової діяльності підприємства.

Відповідно до розрахованих даних можна відзначити, що у 2018 р. відносно 2017 р. спостерігається скорочення інтегрального показника структури капіталу, поточного фінансування, ефективності фінансової діяльності. Також розраховано інтегральний показник фінансового забезпечення розвитку, який у 2018 р. відносно 2017 р. скоротився на 45,43%.

Застосовано шкалу оцінки рівня фінансового забезпечення розвитку для інтерпретації отриманих результатів та встановлення загального рівня фінансового забезпечення розвитку підприємства. Встановлено, що фінансове

забезпечення підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018 р. знаходиться на низькому рівні та відповідно фінансовий розвиток є також низьким, тобто існує потреба у впровадженні способів його підвищення та здійснення управління.

У третьому розділі було розглянуто особливості розвитку стратегічного управління підприємств в Україні та встановлено, що стратегічна проблематика підприємств в Україні повинна бути пов'язана не стільки з прискоренням віддачі інвестицій, з підвищенням вартості акцій чи з завоюванням нових ринків, скільки з загальною економічною кризою, критичним станом виробництва тощо. Тому йдеться, у першу чергу, про антикризове управління в умовах відсутності раціональної структури і нестабільності економіки. Тільки успішне оволодіння методами і підходами сучасного стратегічного управління з урахуванням ризику появи кризових ситуацій і його успішне впровадження дозволить підприємствам функціонувати стабільно та забезпечить їм позитивні перспективи щодо зростання.

Було запропоновано механізм забезпечення фінансового розвитку підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ». Ефективне функціонування якого має допомагати вирішити наступні завдання: забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства та його фінансової стійкості і незалежності; забезпечення технологічної незалежності підприємства і досягнення високої конкурентоспроможності його технологічного потенціалу; розроблення та реалізація системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків; висока ефективність менеджменту підприємства, оптимальність й ефективність його організаційної структури; високий рівень кваліфікації персоналу підприємства і його інтелектуального потенціалу; якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства; забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства, комерційної таємниці і досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи всіх служб; забезпечення

ефективної системи управління фінансовим розвитком підприємства; своєчасне виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці підприємства, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового й матеріального збитку, порушенню їх нормального функціонування й розвитку; забезпечення безпеки комерційних інтересів підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанова Л. В., Холод В. В. Стратегічний маркетинг : підручник. Київ : ЦУЛ, 2013. 631 с.
2. Бартошук О. В. Концептуальні підходи до формування стратегії розвитку туристичної галузі. *Економічний часопис XXI*. 2012. № 3/4. С. 38-41.
3. Біловодська О. А. Оцінка стратегій розвитку виробничих підприємств як основа для їх корпоративної реформації. Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств: монографія / за заг. ред. к.е.н., доц. Л.М. Таранюка. Суми: ВВП «Мрія-1», 2010. С. 198-213.
4. Васейчук Л. Регіональні особливості стратегічного планування в Україні. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-1/doc/1/05.pdf>.
5. Веретенникова Г.Д. Теоретичні засади процесу формування фінансової стратегії. Київ : Наука молода, 2004. 215 с.
6. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 360 с.
7. Голік В. В. Концептуальні підходи до розуміння сутності поняття «стратегія». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 8 (Ч. 1). С. 72-76.
8. Головінов М.І., Литвинов О.І. Стратегія розвитку підприємства: сутність і ознаки. : *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : Зб. науково-технічних праць*. 2011. Вип. 21.19. С. 224-228.
9. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 304 с.
10. Гузь Д. О., Тюхтенко Н. А., Бочкарьов Д. О. Сутність стратегії забезпечення економічного розвитку підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2017. № 8. С. 72–77.

11. Демиденко С. Л. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємства. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2015/21.pdf
12. Кравченко О. В. Поняття стратегії розвитку підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2013. № 1(22). С. 267-272.
13. Довгань Л. Є. Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 440 с.
14. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення: монографія / [В. П. Мікловда, І. Г. Брітченко, Н. Ю. Кубіній, Ю. О. Дідович]. Полтава : ПУЕТ, 2013. 218 с
15. Ігнат'єва І.А Стратегічний менеджмент: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : Знання України, 2005. 250 с.
16. Калінеску Т.В., Романовська Ю.А., Кирилов О.Д. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток : монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. 272 с.
17. Калініченко А. Ю. Стратегічний аналіз середовища функціонування підприємства харчової промисловості на основі використання технологій SWOT– та PEST – аналізу. *Управління розвитком*. 2013. № 18. С. 14 – 18.
18. Карий О. І. Етапи стратегічного планування розвитку міста: узагальнення існуючих методик. *Збірник наук. праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*. Вип. 7(27). Ч. 23, 2010. С. 89-101.
19. Кашуба Я. М. Вибір методів та підходів стратегічного управління розвитком підприємництва. *Економіка та держава*. 2011. №9. С.16
20. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 406 с.
21. Кобелев В. М., Захарченко Ю. В. Теоретичні та методологічні основи формування стратегії розвитку підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 42. С. 297-303.

22. Ковтун О. І. Стратегія підприємства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2014. 680.
23. Коровіна О.В. Методичні аспекти стратегічного управління в сфері фінансово-економічної безпеки. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2014. №15 (4). Т. 1 С. 127-132.
24. Коровіна О.В. Обґрунтування стратегії розвитку підприємства на основі моніторингу факторів зовнішнього середовища. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2017. №4. С. 150-160.
25. Костін Ю. Д., Левицький Ю. А. Визначення місця стратегії розвитку в класифікації стратегій. *Вісник економічної науки України*. 2011. №2. С. 60-63.
26. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту : підручник. Київ : Академвидав, 2003. 416 с.
27. Кусик Н. Л. Інформаційні технології та інновації в економіці, управлінні проектами і програмами: монографія / за заг. ред. В.О. Тимофєєва, І.В. Чумаченко. Харків : ФОП Панов А.М., 2016. 404 с.
28. Кухарская Н. А. Реализация стратегии развития предприятия. *Ефективная економіка*. 2015. №11. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4494>
29. Левицький Ю.А., Костін Ю.Д. Визначення місця стратегії розвитку в класифікації стратегій. *Вісник економічної науки України*. 2008. №2. С. 60-63.
30. Ліпич Л. Г., Чорнуха І. В., Цимбалюк І. О. Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції : монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 212 с.
31. Міщенко А. П. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2004. 336 с.

32. Небава М.І. О.Г. Ратушняк Менеджмент організацій і адміністрування : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2012. 105 с. URL : http://posibnyky.vntu.edu.ua/rat_1/index.htm
33. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник. Київ : ЦУЛ, 2013. 504 с.
34. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник. [3-тє вид., перероб. і доп.]. Київ : Знання, 2008. 631 с.
35. Носова Т. І. Еволюційна трансформація категорії «стратегія» підприємства в залежності від розвитку системи управління підприємством. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2014. Т.19. Вип. 3/2. С. 149 – 152.
36. Оберемчук В. Ф. Стратегія підприємства: Короткий курс лекцій Київ : МАУП, 2014. – 128 с.
37. Офіційний сайт ПрАТ «Пологівський ОЕЗ». URL : <https://mezpology.zp.ua/> (Дата звернення: 07.11.2019).
38. Порохня В. М., Безземельна Т. О., Кравченко Т. А. Стратегічне управління : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 224 с.
39. Рудніченко Є.М., Гавловська Н.І. Стратегічне управління підприємством: сучасний аспект. *Наука й економіка*. 2015, Вип. 1 (37). С. 110-114.
40. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства : навч. посіб. Тернопіль : ТАЙП, 2010. 223 с.
41. Соколенко В. А., Бондаренко О. М. Сутність та види стратегії розвитку. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 53(1162). С. 70-74.
42. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року (проект). Запоріжжя, 2015. 92 с.
43. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України : монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В.В. Юхименко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.

44. Стратегічне управління: навч. посіб. [В. Л. Дикань, В. О. Зубенко, О. В. Маковоз та ін.]; за ред. В. Л. Дикань. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 272 с.
45. Талавиря О. М. Аспекти розробки економічної стратегії розвитку підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2016. Випуск 1(47). Т.2. С. 335-339.
46. Тогузаев Т. Х., Широков С. Н. Построение рыночной стратегии предприятия пищевой промышленности. *Экономические науки*. 2014. № 10 (119). С. 48-52.
47. Трішкіна Н. І. Стратегічні напрями реформування посередницької діяльності торговельних підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип.6. Ч.3. С. 103-106.
48. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства : монографія. Харків : ХДЕУ, 2011. 364 с.
49. Тяжкороб В. Оцінка поточної стратегії як важливий етап управління підприємством. *Стратегія економічного розвитку України : Спецвипуск*. 2011. № 28. с. 85-91
50. Фаїзова С.О. Організаційне забезпечення стратегічного управління на підприємствах. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2015. №1 (49). С. 133-138.
51. Фінанси підприємств: теоретико-методичне забезпечення формування та відтворення : монографія / Під заг. ред. Журавльової І.В. Харків : ХНЕУ, 2010. 428 с. Розділ 6. Концептуальні основи стратегії фінансового розвитку підприємства. –. 264-282, С. 291-303.
52. Фролова Т.О. Корпоративні стратегії глобального інвестиційного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1130>
53. Хоменко О. І. Види стратегій та інструментарій формування стратегії розвитку підприємства. *Управління розвитком*. 2015. № 3 (181). С. 131-137.

54. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2010. 196 с.
55. Штембуляк Д. О. Економічна стійкість підприємства як необхідна умова виживання в сучасних умовах господарювання. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2010. № 22(І). С. 84–88.
56. Шульгіна Л. М., Юхименко В. В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій : монографія. Київ : Uninvest PrePress, 2015. 212 с.
57. Ястремська О. М., Верещагіна Г. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. 392 с.
58. Johnson G., Scholes, R. Whittington K. Exploring corporate strategy. Eighth edition. England: Edinburgh Gate, Pearson Education Limited. 622 p.
59. Lee A. H., Chen H. I., Tong Y. H. Developing new products in a network with efficiency and innovation. *International Journal of Production Research*. Abingdon : Taylor & Francis, 2008. Vol. 46. Issue 17. P. 4687–4707.
60. Mintzberg H., Waters J. Of Strategies, Deliberate and Emergent. *Strategic Management Journal*. 1986. Vol. 3. P. 257-272.
61. Tayler W. The Balanced Scorecard as a Strategy-Evaluation Tool : The Effects of Implementation Involvement and a Causal-Chain Focus. *European Accounting Review*. Brussels : EAA. 2010. Vol. 85. Issue 3. P. 1095–1117.
62. Cheng M., Humphreys M., Kerry A. The Differential Improvement Effects of the Strategy Map and Scorecard Perspectives on Managers' Strategic Judgments. *European Accounting Review*. Brussels : EAA, 2012. Vol. 87. Issue 3. P. 899-924.

Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Циброва Анна Вячеславівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит»,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Стратегічне управління фінансовим розвитком ПрАТ «Пологівський ОЕЗ»

- відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) Циброва А.В.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (науковий керівник) Горбунова А. В.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) НА 31.12.2016 Р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	19344	24878
Основні засоби:	1010	255769	262956
первісна вартість	1011	435794	458133
знос	1012	180025	195177
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	18747	20344
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	293860	308178
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	545057	933574
Виробничі запаси	1101	264593	613363
Незавершене виробництво	1102	7237	7617
Готова продукція	1103	272984	272169
Товари	1104	243	40425
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	116339	159787
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	10256	22010
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	110534	141379
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	228	118
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	44487	92748
Готівка	1166	5	8
Рахунки в банках	1167	44482	92740
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0

Продовження додатку А

1	2	3	4
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	826901	1349616
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	1120761	1657794
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	68433	64709
Додатковий капітал	1410	58394	58394
Емісійний дохід	1411	223	223
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	260780	247620
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	407002	390118
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	357066
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	2857	6319
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	2857	6319
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	2857	363385
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	871	300
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	27780	14760
за розрахунками з бюджетом	1620	4171	4293
за у тому числі з податку на прибуток	1621	3635	0
за розрахунками зі страхування	1625	155	691
за розрахунками з оплати праці	1630	3153	5602
за одержаними авансами	1635	230328	600426
за розрахунками з учасниками	1640	0	0

Продовження додатку А

1	2	3	4
із внутрішніх розрахунків	1645	72	101
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	444372	278118
Усього за розділом III	1695	710902	904291
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1120761	1657794

ДОДАТОК Б

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) НА 31.12.2017 Р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24878	22933
Основні засоби:	1010	262956	271215
первісна вартість	1011	458133	484710
знос	1012	195177	213495
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	20344	20672
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	308178	314820
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	933574	989864
Виробничі запаси	1101	613363	700309
Незавершене виробництво	1102	7617	9142
Готова продукція	1103	272169	279432
Товари	1104	40425	981
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховання	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	159787	181948
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	22010	16578
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	141379	161205
у тому числі з податку на прибуток	1136		5008
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	118	73893
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	92748	42108
Готівка	1166	8	6
Рахунки в банках	1167	92740	42102
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:	1181		
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		

Продовження додатку Б

1	2	3	4
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190		27536
Усього за розділом II	1195	1349616	1493132
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1657794	1807952
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405	64709	60987
Додатковий капітал	1410	58394	58394
Емісійний дохід	1411	832	223
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	247620	268490
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	390118	407266
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	357066	375486
Інші довгострокові зобов'язання	1515		23754
Довгострокові забезпечення	1520	6319	6157
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	6319	6157
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532		
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533		
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534		
Інвестиційні контракти;	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	363385	405397
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	300	
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість:	1610		
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	14760	7616
за розрахунками з бюджетом	1620	4293	950
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625	691	763
за розрахунками з оплати праці	1630	5602	5981
за одержаними авансами	1635	600426	700200
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645	101	108
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		

Продовження додатку Б

1	2	3	4
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	278118	279671
Усього за розділом III	1695	904291	995289
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	1657794	1807952

ДОДАТОК В

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) НА 31.12.2018 Р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	22933	38595
Основні засоби	1010	271215	901491
первісна вартість	1011	484710	1393473
знос	1012	213495	491982
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	20672	46868
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	314820	986954
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	989864	627198
Виробничі запаси	1101	700309	366976
Незавершене виробництво	1102	9142	6592
Готова продукція	1103	279432	252724
Товари	1104	981	906
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	181948	83521
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	16578	41640
з бюджетом	1135	161205	196701
у тому числі з податку на прибуток	1136	5008	1700
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	73893	2383
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	42108	33276
Готівка	1166	6	8
Рахунки в банках	1167	42102	33268
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--
Інші оборотні активи	1190	27536	18190
Усього за розділом II	1195	1493132	1002909
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	1807952	1989863

Продовження додатку В

1	2	3	4
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15516	15516
Капітал у дооцінках	1405	60987	707874
Додатковий капітал	1410	58394	21091
Емісійний дохід	1411	223	223
Резервний капітал	1415	3879	3879
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	268490	242899
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	407266	991259
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	375486	411171
Інші довгострокові зобов'язання	1515	23754	23446
Довгострокові забезпечення	1520	6157	7195
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	6157	7195
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	405397	441812
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	7616	8163
розрахунками з бюджетом	1620	950	1172
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	141
розрахунками зі страхування	1625	763	599
розрахунками з оплати праці	1630	5981	2958
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	700200	531613
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	108	106
Поточні забезпечення	1660	--	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	279671	12181
Усього за розділом III	1695	995289	556792
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	1807952	1989863

ДОДАТОК Д

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2016 Р.
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2474272	2662845
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2150785	-2213918
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	323487	448927
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	69749	70005
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	-57941	-47978
Витрати на збут	2150	-211081	-199495
Інші операційні витрати	2180	-76151	-123454
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	48063	148005
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1586	19875
Інші доходи	2240	512	198
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-29049	-16159
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0

Продовження додатку Д

1	2	3	4
Інші витрати	2270	-22727	-2961
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	148958
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-1615	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-15277	-16580
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	132378
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-16892	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-16892	132378

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2037835	2115879
Витрати на оплату праці	2505	73828	51705
Відрахування на соціальні заходи	2510	15179	15562
Амортизація	2515	19811	19575
Інші операційні витрати	2520	349294	445000
Разом	2550	2495947	2647721

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	486400	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	486400	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-34.72862	272.15872
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-34.72862	272.15782
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

ДОДАТОК Е

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2017 Р.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3112237	2474272
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2817872	-2150785
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	294365	323487
Валовий: збиток	2095	()	()
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	100494	69749
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	-63520	-57941
Витрати на збут	2150	-232441	-211081
Інші операційні витрати	2180	-19827	-76151
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	79071	48063
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	1574	1586
Інші доходи	2240	10106	512
Дохід від благодійної допомоги	2241		

Продовження додатку Е

1	2	3	4
Фінансові витрати	2250	-38925	-29049
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	-28140	-22727
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	23686	
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	()	-1615
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-6449	-15277
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	17237	
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	()	-16892

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	17237	-16892

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2701829	2037835
Витрати на оплату праці	2505	81731	73828
Відрахування на соціальні заходи	2510	17353	15179
Амортизація	2515	20743	19811
Інші операційні витрати	2520	319807	349294
Разом	2550	3141463	2495947

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	486400	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	486400	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	35.4379112	-34.72862
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	35.4379112	-34.72862
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

ДОДАТОК Ж

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2018 Р.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3162032	3112237
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2902676)	(2817872)
Валовий: прибуток	2090	259356	294365
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	31487	100494
Адміністративні витрати	2130	(65496)	(63520)
Витрати на збут	2150	(201701)	(232441)
Інші операційні витрати	2180	(32706)	(19827)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	--	79071
збиток	2195	(9060)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	2664	1574
Інші доходи	2240	17622	10106
Фінансові витрати	2250	(17229)	(38925)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(9430)	(28140)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	--	23686
збиток	2295	(15433)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-10166	-6449
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	--	17237
збиток	2355	(25599)	(--)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	707874	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	707874	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	707874	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	682275	17237

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2761746	2701829
Витрати на оплату праці	2505	87863	81731
Відрахування на соціальні заходи	2510	18676	17353
Амортизація	2515	19619	20743
Інші операційні витрати	2520	287398	319807
Разом	2550	3175302	3141463

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	486400	486400
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	486400	486400
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(52.62952300)	35.43791120
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(52.62952300)	35.43791120
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--